

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 130 stemmer mod 6.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Man gik derpå til:

Tredie behandling af forslag til lov om ændringer i lov nr. 131 af 17. april 1916 om lods-væsenet med senere ændringer.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5827; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1151).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 137 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om ændring af lov nr. 191 af 17. april 1941 om anlæg af en motorvej fra Rødby Havn til Storstrømsbroen og af lov nr. 168 af 11. april 1942 om anlæg af en motorvej vest om København samt udbygning af Hørsholmvejen som motorvej.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5883; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1145).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Anker Lau: Det ligger således, at hvis lovforslaget forkastes, behøver ministeren

en endnu mere vidtgående beføjelse end den, der indeholdes i lovforslaget. Mit parti vil derfor ikke stemme imod lovforslaget, men undlade at stemme.

Alfred Jensen: Jeg har allerede givet udtryk for vor stilling til de problemer, der er i forbindelse med de to love, der her tænkes ændret, og udtalt mig om vej- og trafikproblemer. Min gruppe har yderligere ved afstemningen om ændringsforslagene ved anden behandling givet udtryk for, at vi ikke er tilfreds med den affattelse, lovforslaget har fået. Vi kan ikke tage medansvaret for lovforslaget i denne skikkelse, og vi vil derfor afholde os fra at stemme.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 106 stemmer; 31 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forhandling om udenrigsministerens redegørelse til folketinget af 26. maj 1954.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 5807).

Alsing Andersen: Den redegørelse for den internationale situation, som den højtærede udenrigsminister forleden gav, måtte i kraft af forholdenes natur desværre blive en fremhævelse af, at den uklarhed, der herskede, da vi sidst havde en udenrigspolitisk forhandling her i tinget, stadig er tilstede.

Skuffelsen over Berlinkonferencens negative resultat mildnedes dengang af forhåbningerne til konferencen i Genève. Nu har denne konference været i mere end en måned, uden at virkelige fremskridt kan noteres. Det er ikke underligt, om befolkningerne kan føle utålmodighed, ja, håbløshed ved de mange internationale konferencer, der ikke synes at føre til noget i retning af det, som folkene længes efter. Der er dog grund til at advare mod håbløshed på dette område, og der er forresten endnu mere

[Alsing Andersen.]

grund til at advare mod troen på, at den afspænding, som trods alt har fundet sted, garanterer mod fremtidige farer.

Den socialdemokratiske gruppe her i tinget står fuldstændig bag den højtærede udenrigsministers fremhævelse af den betydning, NATO-organisationen har haft for den følelse af tryghed, der nu hersker her i landet og i andre vesteuropæiske lande sammenlignet med følelserne for nogle år tilbage. Vor overbevisning om, at dette samarbejde må fortsættes og udbygges, er ikke blevet rokket, men tværtimod styrket. NATO-organisationen og FN-organisationen, der supplerer hinanden i bestræbelserne for at sikre fred og frihed og samarbejde mellem nationerne, må fortsat være hovedgrundlaget for Danmarks udenrigspolitik. Det vil imidlertid aldrig betyde, at vi mener samarbejdsmulighederne dermed er udtømt. Danmark bør både for sine egne problemers vedkommende og som led i nationernes fællesskab være virksom for afspænding og samarbejde mellem alle folk uden hensyn til ideologiske skillelinier. Om visse stater blot på det internationale område kunne lægge ideologiernes stridsøkse til side, ville meget være vundet for fredens og den gensidige forståelses sag. Desværre er der trods mange taler om at leve sammen i fred endnu ingen håndgribelige vidnesbyrd om, at Sovjetunionen har opgivet det oprindelige mål for kommunistisk udenrigspolitik, nemlig gennemførelsen af den kommunistiske verdensrevolution, og dog skulle udviklingen efterhånden have belært de kommunistiske politikere om, at denne drøm om verdensrevolutionen ikke kan gå i opfyldelse, ved at der trykkes på en knap et eller andet sted i verden. Jo før dette erkendes i praksis, des hurtigere når verden frem til virkeligt samarbejde, og at Danmark vil være at finde i et sådant samarbejde, har ingen grund til nære tvivl om.

At Atlantrådet ikke har kunnet tage Sovjetunionens tilbud om at blive medlem af Atlantpagten alvorligt, forstår vi så udmærket, og da Sovjetunionens politikere også har sans for realiteter, er jeg overbevist om, at de heller ikke selv har taget denne tanke alvorligt. De har i alt fald aldrig kunnet tro på, at den kunne realiseres, eller at et

sådant forslag kunne betyde noget positivt bidrag til en virkelig fredsordning. Beslutningerne i Atlantrådet skal være enstemmige, og med den øvelse, Sovjetunionen efterhånden har fået i at nedlægge veto, ville der opstå en betydelig risiko for, at NATO-organisationen blev lammet i sin virksomhed. Det er da også letforståeligt, at tanken ganske stille er gledet ud af diskussionen. Jeg tror såmænd ikke engang, det danske kommunistparti har gjort sig nogen umage for at gøre den populær her i landet.

Gennem det udenrigspolitiske nævn har mit parti givet tilslutning til det standpunkt, som regeringen i samarbejde med de øvrige Atlantlandes regeringer og i overensstemmelse med det nordiske udenrigsministermøde har indtaget overfor spørgsmålet om Østtysklands statsretlige status. Det forsøg, der er gjort på at konstituere Østtyskland som en selvstændig stat, kom ikke som nogen overraskelse. Det var på mange områder velforberedt, ikke mindst gennem den kraftige oprustning, som med støtte af Sovjetunionen og af forhenværende Hitler-officerer har fundet sted i Østtyskland de sidste fem år. Det er dog efter min mening et ejendommeligt bidrag til den samling af Tyskland, som ville være af så stor betydning for stabile og fredelige forhold i Europa. Dette forsøg kan kun bidrage til at uddybe skellet, at forbitre modsætningerne og at vanskeliggøre Tysklands samling, og en sådan udvikling kan hverken være i Danmarks, Tysklands, Europas eller fredens interesse. Denne løsning kunne vi derfor ikke medvirke til gennem anerkendelse af en østtysk regering.

Ligesom vi deler udenrigsministerens bekymringer, deler vi også hans forhåbninger. Hvis der er ærlig vilje, er der efter vor mening også farbar vej til en fredsordning både i Korea og i Indokina. Vi ved ganske vist, at både prestigehensyn og magtpolitiske betragtninger vanskeliggør forhandlingerne, men hvis disse hensyn stadig sættes i højsædet, må man gøre sig klart, at så bliver der ingen fred, ingen virkelig fred, ingen varig fred. Vi er også klar over, at national frihed for de folk, der endnu ikke nyder en sådan, er en væsentlig betingelse for en virkelig fred, men også den nationale frihed skal være virkelig. Hvis frigørelsen fra en fremmed magts overhøjhed blot betyder, at

[Alsing Andersen.]

det pågældende folk bliver en slags lydstat under en anden fremmed magt, er der hverken tale om virkelig frihed eller om varig fred.

Jeg kan i denne forbindelse ikke lade være med at tænke på, hvor meget der ville have været anderledes, dersom den engelske arbejderregerings politik overfor de folk, der tidligere var afhængige af Storbritannien, havde dannet skole i højere grad, end tilfældet har været. Når de store klokker lyde, kan de små ikke høres! siger et af ordsprogene her i folketingets vandrehal. Mange vil mene, at det passer godt på forholdet mellem små og store stater. Det gælder dog ikke altid, det gælder ikke i NATO-organisationen, og det gælder forsåvidt heller ikke i FN-organisationen, men navnlig gælder det ikke i spørgsmålet om fredens bevarelse. Her må de store lande nemlig være lige så interesseret som de små lande. I atom- og brintbombens tidsalder må ikke mindst stormagterne være lige så interesseret i at finde frem til en holdbar fredsoverenskomst. Stormagternes særlige risiko må stå ganske klart for dem selv. De kan ikke nøjes med at stole på, at eksistensen af disse våben simpelthen skulle gøre krig utænkelig. Det er det, der giver os et særligt grundlag for forventninger om, at de forhandlinger, som er i gang, ikke vil ende resultatløst, hvadenten vi tænker på forhandlingerne om Korea, Indokina og Tyskland eller på forhandlingerne i FNs nedrustningskommission. Vi må imidlertid ikke hengive os til illusioner, og vi må ikke lade vort sind omtåge af nok så flotte fredsfraser, der vil give befolkningen indtryk af, at alt er såre godt, dersom man blot vedtager en resolution, der fordømmer og forbyder fremstilling og brug af atom- og brintbomber. Hvad ville det nytte, selvom en sådan resolution blev enstemmigt vedtaget, dersom ikke alle folk både i øst og vest kunne føle sig sikre på, at alle de andre også loyalt ville rette sig efter denne beslutning? Derfor har den højtærede udenrigsminister så ganske ret i, at det må være et uafviseligt krav, at der gennemføres en effektiv og realistisk kontrol med rustningerne omfattende alle våben og alle lande.

Allerede under forhandlingerne i den sidste FN-samling var der visse tegn på, at en sådan erkendelse var ved at modnes i ellers

modstående lejre. Både Danmark og de andre nordiske lande søgte gennem deltagelse både i den offentlige debat i den politiske komité og i de forhandlinger, der knyttede sig dertil, at fremme denne udvikling. Ingen af os kan ganske vist vente, at de mange vanskelige politiske og tekniske problemer, der er knyttet til en løsning af dette kontrolspørgsmål, skal kunne klares med eet slag, men forhåbentlig vil de forhandlinger, som føres både i FNs nedrustningskommission og andre steder, kunne føre til, at man tager de første skridt på den rigtige vej. Blot en sådan rigtig begyndelse kunne blive gjort, ville det få vidtrækkende gavnlige virkninger både for et mere tillidsfuldt samarbejde mellem de enkelte stater handelsmæssigt og på anden måde og også for hele det internationale samarbejde, først og fremmest det arbejde, der gøres eller skulle gøres i De Forenede Nationer. I De Forenede Nationer har folkene et godt og uundværligt samarbejdsorgan, der har skabt resultater, og det vil kunne skabe endnu flere og endnu bedre resultater. De sidste par år er det imidlertid, som om vi i FN-forsamlingen har færdedes i en underlig uvirksomhedens atmosfære.

Det virkelig saglige samarbejde har været hemmet af spændingen mellem folkene. Dertil kom, at afgørende forhandlinger om freden, om selv grundlaget for samarbejdet altså, foregik andre steder, udenfor FN. For alle folk, ikke mindst for dem hvis udvikling er af betydning for hele verdens velfærd, må man derfor håbe og virke for, at denne afventningsperiode, som man kan sige FN har været inde i, snart må være til ende.

Inden jeg slutter, vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om nogle spørgsmål, som geografisk set ligger os nærmere. Jeg tænker først på de bemærkninger, som udenrigsministeren gjorde om forholdene omkring den dansk-tyske grænse, altså mindretallets stilling i Tyskland og Danmark. I øjeblikket er det ganske naturligt, at det først og fremmest er spørgsmålet om det danske mindretals mulighed for repræsentation i den slesvig-holstenske landdag, som påkalder vor interesse. Vi er ganske enige med udenrigsministeren i, at der ikke kan blive tale om nogen statspolitisk handling fra dansk side. Vi er også enige i, at Danmarks traditionelle frisindede holdning overfor det tyske

[Alsing Andersen.]

mindretal i Sønderjylland ikke bør påvirkes af, hvilke beslutninger der måtte blive truffet for det danske mindretal i Sydslesvig. Det ville kunne føre til en udvikling, som Danmark ikke bør tage ansvaret for. Så meget mere må jeg på mit partis vegne beklage den udvikling, som truer med at berøve det danske mindretal i Sydslesvig en rimelig mulighed for repræsentation i den kommende landdag. Det er dog heldigvis ikke en tendens, der har enstemmig tysk tilslutning. Det kan kun glæde os, at det tyske socialdemokrati i landdagen har bekæmpet denne politik og støttet det danske mindretal. Sydslesvigsk Vælgerforening og den danske landdagsgruppe har nu vedtaget at foreslå i landdagen, at valglovens 5 pct.-regel for mindretallets vedkommende kun skal gælde de stemmer, som afgives i selve Sydslesvig. Såvidt jeg kan skønne, vil gennemførelsen af dette forslag skabe nogenlunde tilsvarende muligheder for det danske mindretal i Slesvig-Holsten, som den danske valglov giver det tyske mindretal i Sønderjylland, og ud fra min oprigtige interesse for, at den rette sindenes balance tilvejebringes i grænselandets befolkninger og i de to nabofolk, afventer jeg med interesse og spænding dette forslags skæbne i den slesvig-holstenske landdag.

Det nordiske samarbejde har efter krigen været i glædelig udvikling, ikke mindst efter oprettelsen af Nordisk Råd. Nordisk Råd er en institution, der med rette har vakt opmærksomhed langt udenfor Nordens grænser. Der forestår om nogle måneder nye betydningsfulde forhandlinger i Nordisk Råd om mulighederne for et udvidet økonomisk samarbejde. Jeg vil ikke på nogen måde foregribe disse forhandlinger, men jeg vil ikke undlade på mit partis vegne at udtale et oprigtigt ønske om, at Nordisk Råd må få held til gennem disse forhandlinger at lægge grunden til et udvidet nordisk samarbejde til gavn for Nordens folk; mit partis støtte til disse bestræbelser vil ikke mangle.

Jørgen Gram: Når jeg i dag har den ære på mit partis vegne at give udtryk for venstres stilling til Danmarks udenrigspolitik, vil jeg begynde med at takke udenrigsministeren for redegørelsen for regeringens uden-

rigspolitik. Redegørelsen har i sine hovedtræk mit partis tilslutning. Dermed være ikke sagt, at den for os er fyldestgørende; der mangler noget på flere betydningsfulde områder.

Jeg synes, det er naturligt, at jeg først giver tilslutning til, at regeringen fortsat tillægger det nordiske samarbejde „den allerstørste betydning“, som udenrigsministeren udtrykker sig. Mit parti hilser med glæde bestræbelserne for udbygningen af samarbejdet mellem de nordiske lande på stadig flere felter. Vi ved og påskønner, at den nuværende statsminister lægger megen energi i dette arbejde, og den omstændighed, at den tidligere statsminister, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, nu er Nordisk Råds formand, er den højeste garanti for samvirke fra vor side.

Vi hilser med tilfredshed de allerede opnåede resultater, sidst arbejdsfriheden mellem landene. Jeg vil henstille til regeringen ikke at slække på bestræbelserne for at hidføre et virkeligt økonomisk samarbejde på erhvervslivets område, og vi hilser den lige fremkomne beretning om nordisk økonomisk samarbejde med tilfredshed. Det ville betyde stort, både indadtil og udadtil, om vi i højere grad end nu kunne fremtræde som en økonomisk enhed ved at lette samhandelen, udjævne toldhindringer o. lign. Benelux er gået denne vej, og nok hører vi om, at det af og til knager i fugerne, men man kommer stadig videre og ønsker ikke at vende tilbage til de tidligere tilstande med de kendte afgrænsninger. Der må også her kunne findes former, som passer til vore forhold. F. eks. ønsker dansk landbrug jo ikke at udkonkurrere norske og svenske landbrugsprodukter, da vi nu engang har lettere produktionsvilkår end de, ligesom dansk industri også må kunne holde sin stilling ved siden af den svenske. De rette former må kunne findes.

Når udenrigsministeren i sin tale giver udtryk for ved sin deltagelse i NATOs udenrigsministtermøde den 23. april at have været med til en fornyet bekræftelse på NATO-landenes faste vilje til samarbejde for at sikre freden — hvad vi også lige nu hørte af den socialdemokratiske ordfører — så er vi helt på linie dermed. Dette har jo sin baggrund deri, at heller ikke vi kan se, at der er sket nogen virkeligt forandring i

[Jørgen Gram.]

Sovjetunionens politik og mål, og derfor finder også mit parti det nødvendigt, at der fortsat finder fælles politiske rådslagninger sted.

Ikke mindst for os små lande er det af afgørende betydning, at vi kan være forvisset om, at vi stadig har fælles mål med vore store partnere for at sikre freden og også er enige om de veje, der bør gås. Derfor er vi også hellere end gerne med på, at der i en kommission finder drøftelser sted om nedrustning, men som udenrigsministeren selv har aftegnet forholdene, kan man vel kun nære ringe tro til resultaterne fra den side; det er jo ikke de førende politikere, der deltager i disse forhandlinger.

Udenrigsministeren kom i sin redegørelse for let hen over vor deltagelse i de kollektive forsvarsforanstaltninger. Vi er enige med regeringen i, at det er en selvfølge, at Danmark som medlem af NATO fortsat er et led i forsvarskæden, men det er jo alligevel om konsekvenserne heraf, at der i befolkningen og i indre dansk politik har været et så stærkt røre, at spørgsmålet ikke kan forbigås i denne debat. Det er naturligt, at det i større kredse af befolkningen og også i visse politiske kredse har voldt vanskeligheder at indrette sig efter, at Danmark nu virkelig aktivt er med i forsvarsberedskabet. Derfor bebrejder vort parti den nuværende regering, at den, mens den var i opposition, lagde så mange sten i vejen for den tidligere forsvarsminister; for sjældent har en minister haft så vanskelig en opgave som tidligere forsvarsminister Harald Petersen, da han under Korea-krisen måtte forcere dansk forsvars opbygning. Sjældent er en minister blevet så hårdt — vi synes også uretfærdigt — mishandlet under udførelsen af en ny og stor opgave som den, der da var tale om; men aldrig har en minister vel heller fået en så hurtig og klar oprejsning som den, den nuværende forsvarsminister gennem sin funktion har givet ham. Mit parti fandt det i sig selv paradoksalt, at socialdemokratiet i sin stillingtagen til forsvarsspørgsmålet dengang mente at kunne bygge bro over til det radikale parti. Dette lader sig nu engang ikke gøre, hvad også vi beklager — naturligvis. Når nu imidlertid den nuværende forsvarsminister — som vi anser for en beslut-

som og handlekraftig minister — har til opgave at gennemføre, hvad der er nødvendigt, kan han påregne vor loyale støtte. Dette gælder på alle felter, men ikke mindst på to områder, der trænger sig på: vort flyvevåben og vort beredskab.

Den nuværende regering har indtil fornylig lagt sig fast på, at dansk mandskab i fredstid måtte klare denne opgave alene; men om dette vil kunne holde stik, har de mange flyveulykker sat et stort spørgsmålstegn ved. Tildragelserne synes at have rokket ved modet og troen på vore egne evner, ikke mindst hos det unge mandskab. Er det materiellet eller er det mandskabet der er noget i vejen med? Det betyder i hvert fald en stor svækkelse, sådan som det har formet sig, og det bliver katastrofalt for opgaven, når følgerne er, at man både hos de unge og forældrene nu viger tilbage for at skabe den fornødne tilgang af ungt mandskab. Det svækker, når modet og troen på egne evner nedsættes.

Men når flyvevåbnet nu engang er så afgørende i et forsvar, bør både materiellet være absolut førsteklasses og moderne og mandskabet talstærkt nok til at være opgaven voksen, såvidt dette overhovedet er muligt — ellers må andre veje findes og betrådes.

Og vort beredskab! De nylige overflyvninger afslørede, såvidt offentligheden kunne se, mange brist i, at Danmarks forsvarsberedskab var i orden. Både den politiske afgørelse og folkets forsvarsvilje, personlige og økonomiske ofre, hviler imidlertid på dette: aldrig mere en 9. april! Og så synes det, som vi 9 år efter befrielsen ikke er kommet stort videre end i 1940. Dansk offentlighed fik faktisk et chok. Det synes nu, som den 9. april 1940, som om det stadigvæk er opefter i forvaltningen, i administrationen, der er noget galt — jeg sigter ikke her på forsvarsministeren. De store kredse, der står bag dansk forsvar, har krav på at blive overbevist om, at vi ikke mere er lige så uforberedt som hin sørgelige april-morgen, når vi nu 9 år efter år dog ofrer ret meget, og at vi i fællesskab med vore allierede virkelig har taget lære af fortiden. Befolkningen spørger om, og offentligheden har et krav på at vide: Er der gjort alt, hvad gøres kan, for at afhjælpe de mangler, der eventuelt måtte være tilstede? Jeg siger

[Jørgen Gram.]

ikke dette som udtryk for et forlangende om, at vi skulle være færdige; men den højtærede forsvarsminister skal ikke fra mit partis side møde forsinkelser i henseende til gennemførelse af, hvad der er påkrævet i forbindelse med opbygning og ajourføring.

Den højtærede udenrigsminister og regeringen har jo jævnlig besøg af og drøftelser med højtstående allierede personligheder. Jeg ved ikke, om udenrigsministeren kan sige noget om disse drøftelser — også i forbindelse med den stilling, vi indtager som led i kæden — og om, hvad disse udenlandske personligheder egentlig har sagt om vore forhold.

Mit parti er enig med regeringen i, at Danmark ikke på det foreliggende grundlag kan anerkende østzonen som selvstændig stat. Det står for os fast, at besættelseszonernes grænser var tænkt som midlertidige, og ingen af dem har efter dansk opfattelse i sig selv de betingelser, der må være grundlag for nye selvstændige stater.

Vi står bag regeringen i de bestræbelser, som den gennem forskellige ministre er talsmand for, de bestræbelser, den udfolder for at udvide det økonomiske samkvem mod øst. Dette medfører, at vi må prøve på at knytte bedre og mere varige handelsforbindelser østpå, såvidt forholdene tillader det, ligesom vi med anerkendelse hilser de klare og kraftige argumenter, som af udenrigsministeren og af økonomister Krag er fremført for at nedbryde de hindringer, der er for vor samhandel med andre lande, og deres påtale af den told- og restriktionspolitik, der stadig blomstrer i de vestlige lande trods al tale om fortsat liberalisering.

Jeg har intet at tilføje til udenrigsministerens udtalelse om brintbomben; jeg er enig med udenrigsministeren i dette. Hvad angår Korea og Indokina, vil jeg blot sige, at i Korea går det jo sin træge gang. Og med hensyn til Indokina — ja, når nu udenrigsministeren forleden her i tinget tog hatten af for den heroiske kamp, som førtes mod kommunismen i Indokina, så vil vor tid-

ligere udenrigsminister, Ole Bjørn Kraft, vel føle dette, som om udenrigsminister H. C. Hansen også letter på hatten for udenrigsminister Kraft.

Men der er jo sket en del siden udenrigsministerens redegørelse her i tinget forleden. Den engelske udenrigsminister Eden har fortsat med energi prøvet på at hidføre fremskridt i fredsbestræbelserne, og det ser jo ud, som om han har haft held i dette. De franske socialdemokrater har givet tilslutning til tanken om at være med i Europa-hæren. Jeg ved ikke, om det er muligt for udenrigsministeren her at fremsætte helt ajourførte bemærkninger om de ting, der er sket siden da.

Derimod synes det mig og mit parti, at udenrigsministerens udtalelser om Sydslesvig og de derboende danskeres problemer var uhyre magre. Den socialdemokratiske ordfører kom lidt mere ind på emnet, men jeg synes dog, det er nødvendigt at komme med en del bemærkninger herom. Jeg og mit parti forlanger ikke, at regeringen med brask og bram overfor Kiel eller Bonn skal foretage en statspolitisk aktion i et indrepolitisk anliggende, som 5 pct.-klausulen i den slesvig-holstenske valglov er, for det kan vi ikke. Men kun at sige, „at vi med megen interesse følger denne sags udvikling“, og ellers intet om alt det, der foreligger dernede, det synes jeg og mit parti er for lidt om de nationale grænseproblemer og vor stilling dertil. Det Vesttyskland, der vil kaldes demokrati, synes i toppen — vi kan også sige i bunden — at ville gøre tilløb til at sikre alle sine undersætter personlige friheds- og menneskerettigheder. I forbundsrepublikkens grundlovs § 1, stk. 2, står der, at

„det tyske folk bekender sig til de urørlige og uforanderlige menneskerettigheder.“

Under dette hører først og fremmest retten for den enkelte til at bestemme for sig selv med hensyn til religion, sprog og nationalitet. Dette er nærmere udformet i Kieler-aftalen af 26. februar 1949. Denne aftale er

[Jørgen Gram.]

af højeste tyske domstol fastslået at være lov. Der står deri bl. a.:

„Bekendelsen til det danske folkefællesskab og den danske kultur er fri. Den må hverken bestrides eller efterprøves af myndighederne.“

Men hvad nytter dette, når de dansksindede af forvaltningen i Kiel, af de kirkelige myndigheder med biskop Wester i spidsen og af mange underordnede instanser behandles som andenrangs statsborgere og man lægger dem alle mulige vanskeligheder i vejen for at køre dem træt?

På en række af det praktiske livs områder prøver man at kue de dansksindedes selvbestemmelsesret og vanskeliggøre deres erhvervs muligheder. Hvilken himmelvid forskel i forhold til de vilkår, under hvilke det tyske mindretal lever i Nordslesvig!

Vi noterer med tilfredshed, at både enkeltpersoner, den tyske nordslesvigske presse og mindretallets repræsentant her i tinget, det ærede medlem hr. Hans Schmidt, omend kun svagt tager til orde for vor linie, og vi noterer med tilfredshed mindretalskongressens forløb i Münster og bl. a. hr. Lannungs indlæg i Europarådets møde. Den valggeometri, man anvender for ved valgene i Sydslesvig at svække dansk repræsentation, skal man helt tilbage til Köllertiden i Sønderjylland før første verdenskrig for at finde sidestykke til. Jeg ønsker at påpege, at når alle demokratiske partier i sin tid i oktobernoten krævede administrativ adskillelse af Sydslesvig og Holsten, var det, fordi vi befrygtede det, der nu foreligger: at det overmægtige Holsten kunne og ville voldsføre det mindre Sydslesvig.

Formanden: Taletiden er udløbet.

Jørgen Gram: Da taletiden er udløbet, vil jeg slutte med at udtale følgende: vi fra vor side siger til de dansksindede dernede, at i hvad der foreligger, står vi og vort parti bag dem i deres bestræbelser for at hævde sig på alle måder, for at de skal kunne færdes som frie mennesker og ikke skal betragtes som andenrangs borgere. Det skal de vide, og det står, tror jeg, hele det danske folk bagved.

Ole Bjørn Kraft: Den højtærede udenrigsminister vil sikkert være enig med mig i, at

den redegørelse, ministeren gav tinget, ikke danner et meget brugbart grundlag for en debat. Der var meget få standpunkter i ministerens tale, og de, der var, var ikke blot velkendte, men for de flestes vedkommende temmelig almindelige. Talen var i hovedsagen et referat. Imidlertid er det af betydning for tinget og for offentligheden gennem en sådan redegørelse og diskussion at kunne danne sig en opfattelse af, hvorledes udenrigsministeren — der jo råder over et materiale til bedømmelse, der ikke står til rådighed for andre — bedømmer udviklingen og dens muligheder.

Jeg har forsøgt at finde ud heraf, men det har ikke været let, fordi ministeren omhyggeligt har holdt sig fra mere bestemte deklamationer; alle udtalelserne er, måske ganske bevidst, vage og ubestemte. Hvis ministeren et sted synes at have givet en bestemt og motiveret opfattelse udtryk, sløres den noget efter af en anden udtalelse, der gør det tvivlsomt, om det virkelig har været hensigten.

Jeg er imidlertid nået til den vurdering, at selvom den højtærede udenrigsminister nødig vil tilstå det — det passer måske ikke så godt ind i synspunkter, der ikke er så forfærdelig gamle — så er det den højtærede udenrigsministers opfattelse, at man må se pessimistisk på udviklingen. Han nærer et kun meget betinget håb til en afspænding, han venter sig med rette ikke meget af Genèvekonferencen, og skønt han meget stærkt fremhæver forhandlingerne om nedrustningen, kan der også her kun blive tale om et håb, som vi alle deler, men som der, hvis vi skal være helt ærlige, kun er meget ringe udsigt til skal blive til virkelighed i en overskuelig fremtid. Vi kan ikke på nogen måde vente — således som det i virkeligheden også gik igennem den socialdemokratiske ordførers tale — at disse forhandlinger, indenfor det tidsrum vi nu må regne med, skal føre til et positivt resultat, som kan danne en virkelig basis for en afspænding og for betryggelse af freden.

Hvis jeg nu har ret i denne opfattelse: at den højtærede udenrigsminister ser pessimistisk på udviklingen, må jeg erklære mig ganske enig med ham. Vi er ikke kommet ud af den kolde krig. Til trods for Genèvekonferencen går endnu i dag krigen videre i Indokina, skønt de to kommunistiske magt-

[Ole Bjørn Kraft.]

ter, Sovjetunionen og Kina, naturligvis har det i deres magt at standse den, tilvejebringe en våbenhvile og en afslutning. Hele bedømmelsen af situationen kan sammenfattes i den vurdering, som også Atlantrådet kom til, og som var en samstemmende opfattelse hos alle ministrene, altså også hos Danmarks udenrigsminister. Det er en af mine begrundelser for, at jeg mener, jeg har ret, når jeg siger, at ministeren ser pessimistisk på udviklingen. Ellers er der ingen sammenhæng i ministerens betragtninger.

Vi nødes her samstemmende til den opfattelse, at Sovjetunionens grundlæggende politik er uændret, det vil sige, at Sovjetunionen stadig venter et sammenbrud i Vesten og vil fremme det med alle dertil egnede midler, hvad vi også ofte ser beviser på, og at Sovjetunionen ikke har til hensigt at opgive nogen af de vundne positioner, men tværtimod synes at ville udbygge dem, hvis der ved vestlig svaghed skulle vise sig nogen mulighed derfor. Det blev bekræftet i Berlin, og det er indtil nu blevet bekræftet i Genève. Sovjetunionens politik kan tilsyneladende skifte. Den afvisende holdning kan afløses af en mere imødekommende, men det er ikke betryggende, at det som oftest sker, når den har udsigt til at fremkalde en splittelse i den vestlige verden og en falsk tryghedsfølelse hos den vestlige befolkning, således at der rejses diskussion om udgifter til forsvar og ønsker om at foregribe begivenhedernes gang, skønt stillingen ikke er ændret. Denne opfattelse af, at Sovjet fortsætter sin politik, tog ministeren da også meget rigtigt konsekvenserne af både med hensyn til NATO-samarbejdet og med hensyn til at fortsætte vort forsvars opbygning. Det er meget tilfredsstillende at høre, at rådslagningerne mellem NATO-landene om de politiske spørgsmål skal fortsættes og udvikles. Det er forsåvidt ikke noget nyt, det har fundet sted i et par år, men det er kun godt, at der nu også med vor tilslutning bliver sat en yderligere streg derunder.

Ministeren sagde i sin tale et sandt og klart ord. Det er næsten det eneste rigtig klare ord, jeg har kunnet finde: i dag er såvel freden som krigen udelelig. Jeg synes blot ikke, at ministeren altid har draget konsekvenserne af denne grundlæggende opfattelse. Jeg tænker på den vage og

ubestemte holdning overfor begivenhederne i Indokina. Jeg mener naturligvis ikke, at Danmark på nogen måde skal påtage sig nogen forpligtelser eller et ansvar i denne sag. Det påhviler de magter, der har kræfter dertil, og som er direkte interesserede. Men det behøver ikke at medføre, og det bør ikke medføre, at vi ikke vil erkende, at udfaldet af, hvad der her foregår — om det sluttelig vil medføre en udvidelse af den kommunistiske magtsfære og en trusel om mulighed for yderligere inddragning af nye for magtkampen betydningsfulde territorier — er af den største interesse for Danmark, som det er det for det øvrige Vesten. Det bør derfor heller ikke være sådan, at vi ikke kan vise forståelse for den indsats, som ydes i Indokina, og erkende nødvendigheden af, at denne indsats ydes. Det har intet at gøre med kolonipolitik. Vi tager ikke dermed stilling til den politik, der har været ført, vi tager ikke stilling mod ønsket om, at der skal virkes for disse områders udvikling, for deres befolknings frihed og fredeliggørelse. Men det har noget at gøre med, at freden og krigen er udelelig, at vi er med i denne skæbne, og at vor fremtidige mulighed for fred og sikkerhed kan blive bestemt af, hvorvidt den vestlige verdens position svækkes eller ikke. De, der argumenterer for det synspunkt, at Vesten kun har at trække sig ud af disse områder og lade udviklingen gå, som den vil, glemmer efter min opfattelse noget aldeles afgørende: at ikke blot vor egen frihed, Vestens frihed og fred, men i virkeligheden friheden for alle folkeslag i verden og også for de folkeslag, der her er tale om, er afhængig af, at den vestlige verden består og er i stand til at forsvare de demokratiske frihedsgoder.

Vi står nemlig som forsvarere for alt, hvad menneskene vandt i det 19. århundrede, og håbet om, at disse værdier kan blive alle menneskers eje, også de asiatiske folks eje, er knyttet til, at Vesten består og ikke bryder sammen. Vi ved, at den kommunistiske verden har en helt anden opfattelse end den frie verden. Det har vi set tilstrækkelig mange eksempler på i vor egen verdensdel. Det har den højtærede udenrigsminister så stærkt som nogen ofte understreget. Derfor kunne han ganske roligt have taget ansvaret for sin afstemning i Indokinaspørgsmålet. Det havde ikke været nødven-

[Ole Bjørn Kraft.]

digt at fremsætte nogen udtalelse, der kunne opfattes som en undskyldning. (*Udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Han tog sit ansvar!) Ja, men han gjorde det i en form, som mange steder kunne opfattes som en undskyldning. (*Udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det kan kun være det ærede medlems opfattelse!)

Jeg var glad for udenrigsministerens udtalelse om nødvendigheden af forsvarsberedskabet. Endnu bedre var udtalelsen i London, hvor ministeren sagde:

„Vi er i Danmark fast besluttet på, at den eneste mulige løsning på vore problemer er at være beredt og modstå en angriber.“

Men som ministeren sagde om Sovjet, at den ikke blot i ord måtte tilkendegive sin vilje, således må også vi handle. Ministeren ved, at vi ikke er beredt og ikke bliver det, før spørgsmålet om flyverdækningen er løst på den ene måde eller den anden. Vi afventer endnu forsvarsministerens redegørelse om nordflankens forsvar, og jeg vil gerne henstille, at den bliver givet på det tidligst mulige tidspunkt, selvom folketinget har ferie. Den kan jo gives i det udenrigspolitiske nævn. Mit partis stilling kender regeringen. Jeg vil give det så skarpt udtryk, at misforståelse er udelukket: vi mener, at det i det lange løb er uforvarsligt at bruge ca. 1 milliard kr. om året til vort forsvar, hvis vi ikke vil tilvejebringe sikkerhed for, at det forsvar, der opbygges, virkelig kan komme til anvendelse efter sin hensigt, altså med andre ord, at beredskabet er i orden. Vi har besluttet os til at være medlem af Atlantpagten, og vi mener, at vi også bør drage nytten deraf såvel som bære byrderne derved. Vi mener kort sagt, at den nuværende tilstand både af hensyn til os selv og af hensyn til vore forpligtelser overfor vore forbundsfæller er uholdbar, og vi håber, det vil lykkes at nå frem til en ordening på den ene eller den anden måde, der kan borttage den frygt, der nu er mange steder.

Ministeren kom i sin tale ikke ind på de store europæiske problemer, der for øjeblikket optager alle sind i Vesteuropa, og hvis løsning vil få så afgørende en betydning. Jeg tænker først og fremmest på stillingen til det europæiske forsvarsfælles-

skab. Det franske socialdemokratis stillingtagen for EDC åbner nu udsigt til, eller i det mindste mulighed for, at traktaten kan blive ratificeret i det franske parlament. Vi har hidtil indtaget det standpunkt — med rette — ikke her i folketinget at ville ratificere aftalerne i Lissabon om forbindelsen mellem EDC og NATO, men vor stilling er klar; både den socialdemokratiske regering før og nu og den tidligere venstre-konservative regering har med tilslutning i det udenrigspolitiske nævn godkendt disse aftaler og dermed også godkendt de tyske styrkers oprettelse og indføjelse i den vestlige verdens forsvarssystem. Dette standpunkt er uændret, tror jeg, og tinget vil derfor, såsnart det er klart, at EDC bliver til virkelighed, være rede til at ratificere protokollen fra Lissabon. Det bør ske meget hurtigt derefter, og da tinget kun har ferie, behøver det ikke at forsinkes, hvis der i sommerens løb bliver mulighed derfor.

Jeg går ud fra, at regeringen meget nøje følger forhandlingerne mellem England og kul- og stålsammenslutningen og har Danmarks forbindelse med den udvikling, som her finder sted, under stadig overvejelse. Det ville have været glædeligt, hvis ministeren havde sagt nogle ord om disse problemer.

Folketinget deler helt og fuldt ministerens beklagelse af udviklingen i Sydslesvig og fastholdelsen af 5 pct.s klausulen i den selv-holstenske landdag. Det kan ikke siges stærkt nok, at både dette spørgsmål og eksempler på urimelig behandling på kulturlivets område af dansksindede i Sydslesvig er en hindring for, at vort naboforhold kan udvikle sig, som det burde, og jeg håber, at der også har været anledning til uofficielt at gøre det klart for regeringen i Bonn. I det Europa, som vi håber vil udvikle sig, må forhold som disse være udelukket. Jo stærkere demokratiet er i alle lande, desto bedre vil samarbejdet blive. Dette burde forstås i Tyskland, hvor så stærke kræfter virker for tilslutningen til den vestlige verden og de demokratiske ideer. Vi bør hævde dette synspunkt, hvor vi har mulighed derfor, også ved internationale drøftelser, og hvor overgreb finder sted, må vi benytte de muligheder, som den europæiske konvention om menneskerettighederne måske kan give os.

[Ole Bjørn Kraft.]

Medens jeg taler om vort forhold til Tyskland, vil jeg gerne sige det klart, at hvis meddelelserne om dr. Bests ansættelse i et betydningsfuldt regeringsembede er rigtige, særlig da i det embede, som er blevet nævnt, vil det gøre det slettest mulige indtryk i Danmark.

Jeg vil gerne give tilslutning til, hvad udenrigsministeren sagde om beslutningen vedrørende Østtyskland, til hans udtalelser om det økonomiske samarbejde i Norden og i denne forbindelse også udtale håbet om, at de drøftelser, som nu foregår på dette område, må føre til et resultat — hvis ikke det er muligt at få alle staterne med, så dog mellem Sverige og Danmark. Mit parti er, således som den tidligere regering også var, enigt i ønskeligheden af en udvidelse af øst—vest handelen. Blot må der tages økonomiske hensyn ved bedømmelsen af, hvilke varer vi får ind fra Rusland, ligesom det er en ganske selvfølgelig ting, at vi ikke må indvikle os i handelsforhold, der på nogen måde gør os afhængige.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at vi alle deler håbet om en fredelig udvikling, om nedrustning og om frihed, og at vi aldrig vil opgive dette håb; det er Danmarks politik, som det er sagt fra alle sider, at arbejde for en afspænding og at løfte vor røst, når vi kan, men vi har også en pligt til at vejlede befolkningen om stillingen, således som vi ser den, ikke ved letsindige og overdrevne forhåbninger og forventninger give styrke til uholdbare ønskedrømme, men søge at vejlede det danske folk således, at det er klar over virkeligheden og ikke endnu en gang i det tyvende århundredes historie bliver overrasket, således som vi blev det af udviklingen 30erne igennem.

Det er vor pligt at vejlede befolkningen og at tage sådanne standpunkter, at vi kan leve et virkelighedsbetonet politisk liv i den barske og af mange farer beherskede verden, som nu engang er blevet vor verden.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Under den form, som forhandlingerne her har fået, vil det ikke være muligt at komme ind på alle de problemer, der kunne være grund til at omtale i en udenrigsdebat. Jeg kan helt og fuldt give tilslutning til udenrigs-

ministerens synspunkter med hensyn til det nordiske samarbejde, og jeg opfordrer regeringen til fremdeles ved enhver lejlighed, hvor der er mulighed derfor, at drage det mest mulige ind under et snævert nordisk samarbejde; i givne situationer vil de nordiske lande kunne tage et initiativ i den internationale politik, som kan være af meget stor betydning.

Jeg kan også give tilslutning til det standpunkt, ministeren har taget vedrørende det danske mindretals stilling under den slesvig-holstenske valglov. Det vil i Danmark blive følt som en urimelighed, om Sydslesvigs danske på grund af valglovens særlige 5 pct.s klausul udelukkes fra at blive repræsenteret i landdagen efter et kommende valg. Det vil også stemme dårligt — som det allerede er sagt heroppefra — med tidens almindelige synspunkter vedrørende nationale mindretals anerkendte rettigheder, om et land ved særlige valglovsregler udelukkede et så betydeligt nationalt mindretal fra repræsentation i de folkevalgte lovgivende forsamlinger. Vi vil med den største interesse følge de danske sydslesvigeres arbejde for at søge gennemført deres berettigede demokratiske krav om en parlamentarisk repræsentation i forhold til mindretallets talmæssige styrke, og det vil gøre et godt indtryk i den danske befolkning, om landdagen i Kiel ville vise forståelse for de danske sydslesvigeres velbegrundede krav.

Med hensyn til udenrigsministerens udtalelser iøvrigt vil jeg gerne sige, at det naturligvis står klart for os alle, at nogen stor indflydelse på de vigtige afgørelser i verdenspolitikken har Danmark ikke. Med den stilling, Danmark har valgt i udenrigspolitikken, har vi imidlertid et medansvar for de beslutninger, der træffes, selvom vi kun har meget ringe mulighed for at gøre os gældende, når afgørelserne skal træffes. Indenfor de vestlige demokratier må vi dog holde på, at det er vor ret og vor pligt at sige til, og så langt, som det er os muligt, gøre vor indflydelse gældende, når retningslinierne for vestdemokratiernes udenrigspolitik fastlægges.

Det ærede medlem hr. Alsing Andersen gav udtryk for, at samarbejdet indenfor NATO og Danmarks deltagelse heri havde skabt tryghed her i landet. Jeg er ikke altfor

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

sikker på, at det ærede medlem vil finde tilslutning til dette synspunkt i befolkningen i Danmark. Der er meget i støbeskeen i disse år, man kan måske endda sige i disse måneder, som meget vel kan føre til ændrede synspunkter overfor et og andet i den hidtil fulgte udenrigspolitiske linie. Endnu i disse timer ved vi ikke, om Genèveforhandlingerne fører til en våbenstilstand i Indokina. Vi håber alle inderligt, at det må ske. Alene det, at alle stormagterne, Kina indbefattet, sidder ved forhandlingsbordet, er dog et lyspunkt, som der er grund til at notere. Alt må sættes ind på at få den ulykkelige krig i Indokina afsluttet. Nødigt af alt skulle denne krig føre til, at der kom til at bestå et dybt modsætningsforhold mellem de europæiske og de asiatiske folk. Det må tværtimod anses for livsvigtigt, at et tillidsforhold mellem disse grupper af stater kan tilvejebringes, og Europa må være villig til at yde sin medvirken til, at noget sådant kan ske. Den kolonipolitik i gammeldags forstand, som har været udgangspunktet for konflikten, denne kolonipolitik er tiden løbet fra. Det er andre synspunkter, der nu må anlægges i samarbejdet mellem staterne, end dem, der lå til grund, da kolonipolitikken blev indledet. Jeg mener derfor, det er vigtigt, at vi bedømmer det, som foregår i Indokina, uhildet, og det ville sikkert være nyttigt og af mange grunde ønskeligt, om de svære og vanskelige problemer i Østen blev søgt løst gennem forhandlinger i De Forenede Nationer fremfor ved oprettelse af sikkerhedspagter og alliancer, som man nu i så høj grad er i gang med. Jeg ved nok, det bliver gjort gældende, at det rent teoretisk er foreneligt med FN-pagten at oprette regionale forsvarspagter — Atlantpagt, Stillehavspagt, Middelhavspagt o. lign. — men der kan dog efter min mening ikke være tvivl om, at disse stormagtsgrupperinger svækker FN's autoritet og handlekraft, og det gælder dog stadig, at FN er forhandlingernes og fredens bedste instrument.

Men selv med et lykkeligt resultat i Genève med standsning af krigen i Indokina og aftale vedrørende Koreas fremtid, som er det højeste mål, man kan forvente af Genèvekonferencen, står der dog stadig store uløste problemer tilbage, som vil påkalde

hele verdens opmærksomhed i den nærmeste tid. Der vil fremdeles blive brug for forhandlingsvilje, tålmodighed og udholdenhed og også for mod til at gøre indrømmelser overfor modparten, hvis resultater skal kunne opnås. I en verden, hvor mistænksomhed og frygt behersker menneskenes sind, kan uforsigtige udtalelser og ukloge handlinger ødelægge alle bestræbelser for forsoning og forståelse mellem de stridende parter.

Overfor Amerikas meget svingende og skiftende standpunkter er det vigtigt, at de vesteuropæiske demokratier holder deres linie, og der er grund til at anerkende den besindige og kloge holdning, som England har indtaget i forbindelse med forhandlingerne i Genève. Den britiske udenrigsminister vil indlægge sig stor fortjeneste, såfremt der ved hans indsats og fremragende forhandlingsevne kommer et positivt resultat af Genèvekonferencen. Vi må her i Danmark tilslutte os det engelske synspunkt, at ingen mulighed for gennem forhandling at nå til et resultat må lades uforsøgt, og at ingen handlinger bør foretages, som kan vanskeliggøre, at en forståelse mellem parterne kan komme i stand.

Vi glemmer ikke, hvor meget Vestens demokratier har at takke Amerika for, men med al respekt for det store, frie Amerika må det være vor ret i et demokratisk samarbejde at sige til, når ledende politikere i USA fremsætter udtalelser eller tilråder handlinger, som efter vor bedste overbevisning hindrer og vanskeliggør den afspænding i verden, som dog er vort fælles mål. Det skulle være styrken i de demokratiske lande i modsætning til diktaturstaterne, at folket gennem den frie, offentlige diskussion kan gøre sin indflydelse gældende og gennem den frie meningsdrøftelse opbygge den solidaritet og det sammenhold i vore folk, som diktaturstaterne tilvejebringer ved tvang.

Vi folk i Europa kender dog forholdene her i vor verdensdel bedre end amerikanerne, der har tingene meget mere på afstand. Det gælder navnlig det spørgsmål, der berører Danmark så stærkt: Tysklands fremtid. Det kan vistnok fastslås, at utrygheden ved igen at give tyskerne våben i hænde er i stadig stigen i Europa. Der er ingen tvivl om, at der hos et stort tal af

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

ledende tyske politikere er en ærlig vilje til at gå demokratiets vej og holde sig borte fra militære eventyr; men er disse kredse stærke nok, og kan de beholde ledelsen og føringen i tysk politik, når de tyske soldater begynder at marchere? Gang på gang viser det sig jo, at tidligere ledende nazister er nået frem til høje tillidsposter i det nye Tyskland, uden at man har været underrettet om, hvilken rolle de pågældende havde spillet i Hitler-tiden. Det sker også efterhånden ikke sjældent, at der af folk med indflydelse i Tyskland holdes taler, der stærkt understreger, at der er mange i Tyskland, der intet har lært og intet har glemt, og som drømmer om ny tysk storhedstid efter det gamle forbillede. Der er heller ingen, der ved, hvor meget der iøvrigt kan lægges i de oplysninger, der er tilgået pressen om, at tyske politikere indenfor regeringsblokken i Bonn søger direkte forbindelse med Sovjetunionen udenom vestmagterne for at søge Tysklands forhold ordnet.

Er den styrkelse af Vestens forsvar, som tysk oprustning betyder, ikke for høj en pris at betale i forhold til den fare og risiko, et stærkt militært Tyskland indebærer? Er det ikke bydende nødvendigt et godt stykke tid endnu at holde militærets indflydelse nede og give de demokratiske kræfter i det tyske folk mere tid til at blive rodfæstet og styrket i et demokratisk livssyn?

Jeg vil opfordre regeringen, så stærkt som jeg kan, og de partier her i salen, der støtter regeringens udenrigspolitik, til, at man med vågen opmærksomhed følger begivenhederne, der står i forbindelse med tysk oprustning. Det er dog et såre vigtigt spørgsmål for Danmark. Det er jo aldeles ikke sikkert, at den fra vestmagternes side een gang fastlagte plan overfor Tyskland lader sig realisere, og skulle en almindelig afspænding i verden være i sigte, er det da ikke uforvarsomt netop på dette tidspunkt at ville presse en afgørelse om tysk oprustning igennem? Både under hensyn til, at Tysklands oprustning er en fare for Europas fremtid og er det store stridsspørgsmål mellem øst og vest, bør Tysklands oprustning ikke gennemføres.

Jeg vil også meget indtrængende henstille til regeringen fortsat at støtte alle bestræbelser for, at det nye Kina anerkendes og bliver repræsenteret i sikkerhedsrådet. Nød-

vendigheden af, at Kina drages med ind i et ansvar under stormagtsforhandlingerne, står jo åbenbar for enhver. Det er meget ulykkeligt, at Maoregeringens anerkendelse har trukket så længe ud. Jeg må også forstå udenrigsministeren sådan, at ministeren er enig i, at Pekingregeringens anerkendelse er meget vigtig og afgørende for at få tilvejebragt ro og forhandlingsmuligheder i verdenspolitikken, og jeg går ud fra, at regeringen i enhver henseende vil handle ud fra disse synspunkter.

Selvom meget i vestmagternes politik kan synes uklart, er usikkerheden i udenrigspolitikken dog i særlig grad knyttet til Ruslands holdning. I dette store rige er der ingen fri, offentlig drøftelse til at vejlede den øvrige verden om, hvilke synspunkter der er rådende hos de politiske myndigheder i dette land. Megen mistænksomhed og megen frygt kunne undgås, hvis der i Sovjetunionen som i de vesteuropæiske demokratier var en fri, offentlig debat. Niels Bohrs indtrængende appel til verden om åben og fri diskussion som vejen frem til afspænding har stadig vægt og gyldighed.

Det synes dog under alle omstændigheder nogenlunde givet, at noget nyt er i gære i den kolde krigs udvikling. Brintbomben, de nye våben og den omlægning og omvurdering indenfor forsvarets opbygning, som dette medfører, kan meget vel ændre forholdene i så høj grad, at det kan få betydning også for Danmarks udenrigs- og militærpolitik. Alt dette opfordrer til at holde sig afventende og ikke forcere opbygningen af vort forsvar frem, som det een gang er tilrettelagt, og som formentlig vil vise sig at være forældet og ubrugbart, om få år. Jeg går ud fra, at regeringen med opmærksomhed følger, hvad der er under udvikling, og holder udenrigsnævnet og tinget her nøje underrettet om begivenhedernes gang.

Det er på høje tid, at den kolde krig bringes til ophør, at rustningsbyrderne nedbringes og produktionens kræfter anvendes til civile og produktive formål. Demokratiet kan ikke i det lange løb uden at lide skade derved holde til den belastning, som følger med denne forberedelse til krig, der foregår i verden i disse år. I den kolde krigs kølvand følger nemlig mistænksomhed, intolerance, frygt, hele den krigens atmosfære, som undergraver og nedbryder det grundlag, der

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

er demokratiets forudsætning. Uden tillid, uden social tryghed, uden en vis optimisme kan demokratiet ikke bestå. Hovedformålet for alle vore handlinger må naturligvis være at undgå en krig, men meget afgørende er det dog også for alle frihedselskende mennesker at sikre, at vi ikke er med til at undergrave indefra ved den krigsmentalitet, der er opstået, ved de stærke oprustninger, det grundlag, som demokratiet alene kan leve på i de kommende dage.

Fuglsang: Da mit partis ordfører er forhindret i at være tilstede, vil jeg gerne på gruppens vegne fremkomme med et par betragtninger over den redegørelse for regeringens udenrigspolitiske synspunkter, som den højtærede udenrigsminister fremsatte for nogen tid siden. Man kan ikke påstå, at den indeholdt særlig nye ting. Man kan tværtimod i sandhed sige, hvad ministeren sagde om Sovjetunionens udenrigspolitik, nemlig at regeringens grundlæggende udenrigspolitik er uforandret, ja, oven i købet, når man hørte skildringen af NATO, dens betydning og opgaver, hele ordvalget, følte man mest trang til at sige: uforandret helt fra den tid, da dette høje ting tilsluttede Danmark den såkaldte Antikominternpagt.

Det var i og for sig ikke uden interesse, at denne beretning, som den højtærede minister ganske rigtigt sagde, falder sammen netop med, at folketinget så at sige afslutter vinterens arbejde. Derigennem kunne vi faktisk få et ganske godt billede af udenrigspolitikens praktiske virkninger på vort lovgivningsarbejde, på hele vort folks liv, på dets økonomiske og politiske forhold, og uden at komme nærmere ind på det tror jeg nok, man kan sige, at disse praktiske virkninger, som vi har erfaret, i høj grad taler for nødvendigheden af at ændre udenrigspolitiske signaler.

Den højtærede minister talte — jeg tør næsten tro lidt ubetænksomt — om NATO som et folkenes fællesskab i kultur og idealer. Det var vist en lille smule for meget. Jeg kunne i hvert fald godt lide at vide, hvori dette „vidtgående kulturfællesskab“, som det hedder, består imellem det gammeldags østerlandsk-muhamedanske Tyrki og så Danmark, mellem vor andelsbonde og så

hans tyrkiske kollega, der endnu lever under middelalderlige, feudale forhold.

Måske kan det også give anledning til visse tanker, at denne redegørelse om udenrigspolitikken og om NATO som et frihedens værn fremkom i netop samme uge, hvor det høje ting behandlede og vedtog en lovgivning, som tillader, at hundredtusinder af fredelige borgere efter uransagelige retningslinier opføres i det politiske politis kartoteker, og derved truer andre hundredtusinder fra at sige deres mening, hvis denne ikke svarer til, hvad der er regeringens officielle. Det foregik i den samme uge, hvor man har behandlet en lov, som faktisk udhuler grundlovens telefonhemmelighedsbestemmelse. Redegørelsen fremkom på baggrund af, at regeringen for tredje gang tvang slagteriarbejderne til at arbejde under forhold, de ikke selv ønsker. Denne tale om NATO som frihedens værner lød samtidig med, at store dele af pressen med det gamle antikominternblad „Berlingske Tidende“ i spidsen faldt over en fremtrædende skolemand som forstander Knud Hansen, Askov, blot fordi han har vovet åbent at udtale en frygt for rækkevidden af USAs udenrigspolitik, som i virkeligheden mange — og jeg tror også adskillige i denne sal — ikke kan undgå at føle i stille, eftertænksomme stunder.

Den højtærede minister talte om 5 pct.s reglen i den tyske valglov, som hindrede sydslesvigdanske i at opnå valg til landdagen, selvom de ved en retfærdig fordeling af mandaterne skulle have stemmer nok. Dog, sagde den højtærede minister, ville regeringen anse det for urigtigt at skride til en statspolitisk aktion. Ja, det tror jeg; man skal som bekendt ikke slå med sten, når man selv bor i et glashus, og den tyske 5 pct.s regel, som sydslesvigerne falder for, er i og for sig ikke spor anderledes end den spærreregul, vi har fået indsat i vor valglov og med det samme formål, nemlig at hindre kommunisterne i at blive repræsenteret i parlamentet. Det er overhovedet noget fælles for samtlige NATO-lande, at trods alle deres store ord om styrke har de alligevel ikke tillid til deres demokrati, men finder det stadigvæk nødvendigt at undergrave det. I Frankrig og Italien har man jo også bevidst ændret valglovene og de par-

[Fuglsang.]

lamentariske regler for derved at hindre disse landes største parti, kommunisterne, i at få den indfyldelse, som folket giver dem på valgdagen.

Jeg synes, det er på baggrund af sådanne kendsgerninger, man skal vurdere oprigtigheden i de mange taler, der holdes om frie valg, sådan som vi i sin tid hørte det i Tysklandsspørgsmålet, og som det nu køres op i spørgsmålene Korea og Vietnam. For hvordan er NATO-landenes egen stilling til de såkaldte frie valg? Vi så det for ikke så længe siden i den britiske koloni Guyana, hvor folket ved valg under engelsk kontrol valgte en regering, som man hjemme i England ikke syntes om, og som man derfor uden videre opløste og jog fra hinanden. Vi ser det samme nu i Østpakistan, efter at landet er kommet under USA-kontrol. Den regering, som hviler på et afgørende flertal af folket, smider man simpelthen bort og arresterer dens ledende mænd. Ja, men kan det så forbavse, at disse folk ikke har helt så høje tanker om vort demokrati, som den højtærede udenrigsminister og hans glade kolleger i NATO-forsamlingen har det?

Nede i den lille mellemamerikanske stat Guatemala valgte folket for ikke så længe siden en regering, der så det som sin opgave at gennemføre en jordreform, og som imod fuld erstatning gav sig til at udstykke 89 000 ha land, der hidtil har tilhørt et amerikansk frugtselskab, men som ikke var opdyrket, og samtidig gav de som demokratisk regering arbejderne lov til at organisere sig. Hvad ser man nu? At Amerikas Forenede Stater udstøder voldsomme trusler imod dette fire millioner mennesker store folk, fordi det angivelig skulle true Amerika, og at man bevæbner deres naboer og i strid med alle folkeretlige regler på sørøvervis opbringer skibe på vej til Guatamala. Jeg har ingen protester hørt mod disse overgreb, så lidt som udtalelser af beundring for den tapperhed, dette lille folk lægger for dagen.

På samme baggrund må man se udviklingen i Indokina og Vietnam. Her skete der

det, at akkurat ligesom de franske myndigheder i moderlandet meget hurtigt bukkede under, bukkede også deres repræsentanter i Vietnam under. Visse dele af overklassen med den nuværende såkaldte kejser Bao Dai i spidsen gik, i lighed med hvad store dele af den fædrelandsløse overklasse gør i andre lande, i samarbejde med besættelsesmagten, men folket fortsatte kampen og lagde derved grunden til den frihed, de i dag kræver deres ret til at have.

Følgen blev, at Frankrig i marts 1946, efter at frie valg havde givet den demokratiske folkebevægelse et meget stort flertal, undertegnede en traktat, der anerkendte Vietnam som fri republik. Men den krig, som føres dernede nu, og som først det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft og nu hans trofaste efterfølger beundrer så stærkt, er den andet end et forsøg på med våbenmagt at sønderrive indgåede forpligtelser og sætte folkets afgørelse ved valget ud af kraft? Og hvad er det, man vil opnå derved? Vil man udbrede NATO-landenes fælles kultur og idealer? Jeg ved ikke, hvad deres idealer er; men det, man vil hindre, er gennemførelsen f. eks. af landbrugsreformer som dem, vi har nydt godt af i århundreder.

Man taler så meget om gennem NATO at stå vagt om frihed og selvbestemmelsesret. Ja, men gælder det da kun os? Gælder det ikke alle folk? Man taler om kommunismens fremtrængen i Sydøstasien. Har Sydøstasiens folk ikke ret til at vælge den vej, som de mener er den rigtige, for at skabe deres egen fremtid? Jeg tror gerne, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft fastholder sine hidtidige synspunkter, hvad dette angår, men jeg vil gerne spørge den højtærede udenrigsminister: Mener han ikke, at selvbestemmelsesretten også gælder folkene, selvom de bor i de tidligere kolonier og har en anden hudfarve, end vi har? Man taler stærkt om NATOs faste vilje til afspænding. Men erindrer man ikke den måde, hvorpå Atlantpagtens lande slog visse overflyvninger over Danmark op som angivelig russiske, til trods for at man

[Fuglsang.]

i bedste fald intet vidste og, hvis man havde tænkt sig om, kunne have sagt sig selv, at det var amerikanske flyvere på vej til overflyvning af Sovjetområdet. Havde det ikke været i afspændings interesse, om man dengang hurtigt var fremkommet med de oplysninger, som vi absolut må tro at militæret måtte ligge inde med? De kom ikke.

Den samme tilbageholdenhed møder man overalt, også i udenrigsministerens redegørelse. Jeg tænker på afsnittet om Genèveforhandlingerne. Ministeren fremsatte nogle almindelige ønsker om et godt resultat — som vi jo kan være enige om at dele — men sagde, at på daværende tidspunkt var Genèveforhandlingerne en march på stedet; han talte imidlertid meget lidt om de konkrete forslag, der var fremme, og hvilken stilling Danmark kunne tænke sig at tage til dem.

Forøvrigt vil jeg ikke kunne godkende, at forhandlingerne i Genève er en march på stedet. Jeg tænker for det første på de resultater, som man ganske øjensynlig er ved at opnå; og når man ved, hvor energisk USA modsatte sig en sådan konference, når man husker, hvor beslutsomt Foster Dulles i Berlin nægtede at sætte sig ved samme bord som det, han kaldte den fabelagtige Chou-En-Lai, så synes jeg, at selve dette, at konferencen finder sted, at man sidder og forhandler, er et kolossalt fremskridt og en kolossal sejr for de kræfter i verden, som ønsker fred. Jeg synes også, man må spørge midt i al den tale om NATO, som vinder fred gennem styrke, og om den følelse af tryghed, som det ærede medlem hr. Alsing Andersen mente NATO har bragt os:

Hvornår og hvor har NATO og dens ledende mænd taget initiativet til forhandling og afspænding? Har de ikke altid strittet imod til det yderste? Har det ikke oven i købet været sådan, at når de så, at forhandlinger var uundgåelige, forsøgte de ved forhåndsftaler som før Berlinmødet, på Bermuda og før Genève-mødet ved Foster Dulles' rejse på forhånd at gøre disse forhandlinger illusoriske?

Det er nødvendigt, som det er sagt fra flere sider, at vi forstår vort ansvar, forstår, hvor alvorlig situationen er i en tid, hvor menneskene, som den højtærede minister

sagde, råder over krigsmidler, hvis rækkevidde vi dårligt er i stand til at fatte. Vi kan fuldtud underskrive det, den højtærede minister sagde, at freden såvel som krigen er udelelig. Derfor må vi ikke alene ved fromme ønsker, men også ved handling støtte fredens kræfter overalt, hvor krig truer, overalt, hvor der er spændingspunkter. Et sådant spændingspunkt er netop Indokina og Sydøstasien, et sted, hvor fremtrædende USA-politikere ganske åbent truer med at gribe ind mod folkernes kamp mod kolonisystemet, selvom de ved, at en sådan indgriben kan føre til krigens udvidelse og true med at tænde verden i brand.

Et andet spændingspunkt er det krigshærgede Korea, et land, som ministeren sagde ligger få kilometer fra et af Kinas vigtigste centrer, og som forøvrigt danner Japans gamle indfaldsport til Kina, men samtidig ligger mange, mange tusinde kilometer fra Amerika.

Endelig i vor egen verdensdel har vi Tyskland med spørgsmålet om en tysk genforening og Danmarks stilling til en vesttysk oprustning, der, som det høje ting i sin tid sagde i sin oktobernote, historisk set — hvad erfaringerne viser — er en trusel for nabolandene.

Den højtærede minister mente ikke, man kunne tage det alvorligt, når Sovjetunionen netop udfra synspunktet, at krig og fred er udelelige, tilbød at tiltræde Atlantpagten, men han forlanger, at stater, der gang på gang er blevet overfaldet af Tyskland, ikke desto mindre skal tage det alvorligt, når man påstår, at tysk militarisme kan sikre fred og tryghed i Europa. Og da ministeren skulle motivere, hvorfor regeringen ikke ville anerkende den tyske demokratiske republik, sagde han, at den vesttyske forbundsdag enstemmigt havde nægtet at godkende den. Det kan ikke være afgørende for os, hvad man mener i Bonn, så lidt som hvad de vestlige højkommissærer mener.

Det ærede medlem hr. Alsing Andersen fortsætter tålmodigt med at fortælle om den oprustning, der har fundet sted i Østtyskland. Jeg ved ikke, hvor han har sine oplysninger fra, men jeg tør næsten formode, at det er fra den samme kilde, som i september 1952 påstod, at der gik 150 000 bevæbnede folkepolitibetjente over Potsdammerplatz,

[Fuglsang.]

medens jeg sammen med delegationen kunne bevidne, at det drejede sig om 1 500 ubevæbnede.

Jeg vil opfordre til, at man støtter udviklingen af de demokratiske kræfter og et frit demokratisk Tyskland.

Til slut vil jeg sige, at vi bør have en ganske klar stillingtagen til brintbombspørgsmålet. Vi ser den stilling, det japanske socialdemokrati har taget, vi ved, hvordan det svenske socialdemokrati klart har udtalt sig, vi kender Sveriges stilling. Også vi må i erkendelse af, at brintbombekrig betyder menneskehedens og civilisationens undergang, tage en ganske anderledes klar stilling, end man hidtil har gjort.

Søren Olesen: I udenrigspolitikken synes viljen til forståelse og hensyntagen ofte at stå i omvendt forhold til landenes størrelse og magt. Når de mindre lande som en nødvendig dyd måske viser større forhandlingsvilje, må det imidlertid hilses med glæde som et middel til afspænding og afværgelse af konflikter. Noget af det, der interesserer mig og mit parti mest i udenrigsministerens redegørelse, er derfor omtalen af de fællespolitiske rådslagninger på NATO-mødet den 23. april og den resolution, man vedtog. En enkelt stat, særlig en stormagt, kan ved en uklog egonationalistisk politik berede internationalt samarbejde og samhandel meget store vanskeligheder til skade for alle andre stater og udsætte dem alle for krigsfare. Jeg vil derfor takke den højtærede udenrigsminister for, at han på Danmarks vegne har støttet vedtagelsen af denne resolution, og jeg forstår, at ministeren gerne ser den modtaget med mere tillid end den, man ellers modtager slige resolutioner med.

Det må altså være ministerens indtryk, at der også hos stormagterne er en ærlig vilje til at lytte til de andre landes synspunkter. Den ret almindelige mistillid til diplomater og udenrigsministre bunder jo i, at der foregår ting bag de lukkede døre, som man ikke får besked om. Jeg har nu altid ment, at det var vanskeligt for en ærlig mand at være udenrigsminister, fordi der skal dækkes over forhandlinger og hensigter med pæne ord, og det er heller ikke ukendt, at sandheden bliver dementeret. Skal der skabes mere til-

lid, må man derfor bort fra hemmelighedskræmmeriet og over til mere åbne forhandlinger. Nu er det ikke min hensigt at presse ministeren for hemmeligheder, som man måske slet ikke har ret mange af, men jeg vil gerne spørge: Har Danmark gennem vore repræsentanter klart peget på, at det er en nødvendig og uafviselig følge af Atlantpagten, at de enkelte deltagere ikke fører separat udenrigspolitik, som kan bringe de øvrige deltagende lande i fare og vanskeligheder på handelens og erhvervslivets område?

Har man f. eks. overfor USA peget på, at hindringen for afsætning af europæiske varer nedbryder den goodwill, som Amerika har nydt i Vesteuropa? Jeg ser i dag i „Berlingske Tidende“, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen på sin rejse i Amerika har udtalt, at vi må nå frem til en fri bevægelighed for mennesker og varer. Nu er det specielt udtalt med henblik på forholdet mellem Europa og Amerika, men jeg går ud fra, at det selvfølgelig også gælder mellem de europæiske lande, og det er glædeligt, at den tidligere finansminister, som også har beskæftiget sig meget med udenrigspolitik, er nået til den erkendelse og har haft et sådant udbytte af sin rejse. Vi andre kan tilslutte os det og er kommet til samme resultat, selvom vi ikke har haft lejlighed til at komme så vidt omkring.

Man kan heller ikke sige, at det tjener det store og frie Amerika til ære, at en mand som senator McCarthy udøver den virksomhed, som han gør. Det er naturligvis ikke noget, som andre lande kan blande sig i, men man kan dog på venskabelig måde gøre opmærksom på, at det ikke skaber nogen særlig sympati her i Vesteuropa, i hvert fald ikke i Danmark, og at det ikke helt er i overensstemmelse med den ytringsfrihed, som Atlantpagtlandene er enige om at ville have indenfor deres områder.

Atlantpagten er vi ikke enige om i mit parti, og det er man vel heller ikke i de andre partier, men vi kan alle være enige om, at når den nu er en kendsgerning, kan der kun være tale om en foranstaltning til sikring af og forsvar for freden. Ja, det er vort ønske; hvis den kan bidrage til at undgå krigen og hjælpe til afspænding, så er det det, som må være den egentlige hensigt,

[Søren Olesen.]

men skal det nås, så mener jeg, som der også gives udtryk for det i den nævnte resolution, at det kan ikke være blot og bart et militært foretagende og et militært samarbejde. Jeg tror, at hvis det ikke bliver til andet, vil interessen for Atlantpagten være i tilbagegang, i hvert fald her i landet, men kan der virkelig skabes en bedre forståelse mellem landene indbyrdes indenfor området og også udadtil med andre lande, kan der skaffes et udvidet økonomisk samarbejde og et udvidet politisk samarbejde, så mener vi, at Atlantpagten kan gøre nytte, og det er det, som vi må rette vore bestræbelser imod. De militære foranstaltninger og det militære samarbejde har jo lagt store byrder på befolkningen, og derfor mener vi, at det må også være nødvendigt i fremtiden at komme til en nedrustning, at komme til en styrkelse af det økonomiske samarbejde, så at der atter kan blive grundlag for bedre velstand og en bedre levefod i de lande, der er inddraget under pagten. Et sådant økonomisk samarbejde vil naturligvis ikke hindre et samarbejde med andre lande.

Vi ønsker en udvidet handel med østlandene, og det var rigtigt, at også den tidligere regering her i landet hævdede sin ret til handel med østlandene, når det ikke drejede sig om leverage af våben eller direkte krigsvigtige varer. Denne stilling mener jeg vi må holde fast ved.

Ministeren omtalte endvidere FN's nedrustningskommission. Der blev ikke givet mange oplysninger om arbejdet der, men jeg forstod, at Danmark følger dette arbejde med den største interesse. Der er heller ingen tvivl om, at befolkningen i alle lande ønsker en nedrustning, og man må håbe, at regeringerne ikke vedblivende sidder dette ønske overhørigt. Det gælder også ønsket om forbud mod og kontrol med fabrikation af atomvåben. Et sådant forbud kan naturligvis ikke vedtages, uden at der knyttes en effektiv kontrol til, men netop i de seneste dage har vi jo fået meddelelse om, at Sovjetunionen har givet tilslutning til, at rustningskontrolører får adgang til landet. Der er naturligvis ingen, der tror, at det betyder, at en sådan kontrol straks kan etableres, men i dette spørgsmål er selv det mindste skridt i rigtig retning

af betydning, og ingen mulighed må lades uprøvet.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft gav udtryk for megen pessimisme og sortsyn i den retning og mente ikke, at man kunne vente og håbe nogen som helst ændring i Sovjetruslands politik. Det ærede medlem søgte tildels at tage udenrigsministerens redegørelse til indtægt for dette synspunkt. Jeg vil håbe, at ministeren vil tage afstand herfra. Jeg mener, at netop dette, at de forskellige lande står med denne uhyre mistænksomhed overfor hinanden, i sig selv er en hindring for at få skabt bedre forhold. Det sker jo dog heldigvis fra tid til anden, at et land ændrer sin udenrigspolitik. Det har vi eksempler på fra vort eget land. Den højtærede ministers parti har jo for sit vedkommende netop foretaget en sådan ændring, og det er dog ikke utænkeligt, at noget lignende kan ske i andre lande. Jeg mener, at man kan være ganske overbevist om, at selvom der ikke i gerning er vist tegn til, at Sovjetunionen vil ændre sin politik, så vil det før eller senere ske med såvel Sovjetunionen som andre stormagter, det er aldeles uundgåeligt, og at der kan opnås en bedre forståelse, er dog det, vi må håbe på.

Der er langt til målet, som må være, at nationale forsvarsstyrker og våbenfabrikker nedlægges, at konflikter løses ved voldgift, og at et internationalt retsvern sikrer overholdelsen heraf. Danmarks repræsentanter bør overalt sammen med andre, der deler denne opfattelse, fremhæve dette, og vinder det ikke straks tilslutning hos regeringerne, skal det nok gøre det hos befolkningen både herhjemme og i andre lande.

Den højtærede minister omtalte tilsidst det danske mindretals stilling under den slesvig-holstenske valglov. Vi mener også, at det er uværdigt af et stort folk som det tyske at nægte de danske sydslesvigere adgang til landdagen. Jeg er enig i, at den danske regering naturligvis ikke officielt kan henvende sig til den tyske regering i dette forhold, som er et indre anliggende, men man kan give udtryk for den danske offentligheds syn på spørgsmålet.

Hvad angår det nordiske samarbejde, betragter vi det som et stort fremskridt, at der nu bliver et frit nordisk arbejdsmarked, og vi håber, at vi også snart må nå

[Søren Olesen.]

til et frit varemarked, uden at det overfor andre lande medfører højere toldsats, end Danmark har i forvejen.

Forhandling om samarbejdspolitik mellem de nordiske lande såvel som indenfor Atlantpagtlandene og i FN og arbejde for nedrustning og international retsorden vil altid have mit partis støtte, og det er vort håb, at regeringen vil arbejde energisk herfor.

Hans Schmidt: Jeg må anse det for rigtigt og givet, at jeg tager anledning af den højtærede udenrigsministers redegørelse og denne debat såvel som af den sidste tids røre og diskussion om mindretallets retsstilling med hensyn til valgloven og dens mulige begrænsning for disse til i det høje ting at sige nogle ord. Jeg vil gentage og præcisere, hvad jeg på givne anledning har sagt andetsteds.

Som valgt repræsentant for det tyske mindretal i Nordslesvig i det høje ting har jeg med bekymring set på de vanskeligheder, som stod til hinder for en fjernelse af 5 pct.-klausulen i loven om valg til den slesvig-holstenske landdag, forsåvidt som den berører og hindrer en repræsentation af det danske mindretal på grundlag af dets talmæssige styrke.

Jeg har sidst på Venstres Ungdoms landsmøde udtalt, at det generelt må afvises, når nationale mindretal ved klausuler, valggeometri eller andre valglovsmæssige og statsretlige foranstaltninger hindres i at blive repræsenteret i landenes lovgivende forsamlinger. Derudover har jeg specielt i det foreliggende aktuelle forhold syd for grænsen ad veje og under former, som må anses for naturlige for mig som tilhørende det tyske folk, søgt at fremme forståelsen for dette forholds vidtrækkende betydning. Virkningen er indirekte blevet synlig. Der er flere grunde til, at hindringerne endnu ikke har kunnet fjernes.

Det er mig magtpåliggende her at udtale en tak til den højtærede udenrigsminister for den frisdede og fremsynede synsmåde, ministeren har anlagt på dette anliggende, en tak, fordi vejen til og tiden for en positiv løsning derved er holdt åben.

Det må også være mig tilladt her, hvor

lejlighed gives, at indskyde en udtalelse, som vedrører en sag, der i og for sig ligger udenfor det her omhandlede tema, men som ligger i samme plan og er af en lignende betydning for mindretallets fremtid. Jeg ønsker at udtale en tak til den højtærede kirkeminister for den afgørelse, der er truffet i kirkesagen, og som går ud på, at den hidtidige status i de sønderjyske købstæder opretholdes. Det betyder, at der er givet det tyske mindretal en fair chance for at genvinde den indre styrke på dette område med en indirekte virkning videre ud.

Når jeg vender tilbage til det her foreliggende spørgsmål, så er der for mig at se tre forhold, som har fremkaldt og som ligger til grund for den nu givne situation, og som indbyrdes står i en vis sammenhæng. Der er for det første et statsretligt, for det andet et statspolitisk og for det tredje et folkeligt, mellemfolkeligt og mellemmenneskeligt forhold. Jeg skal her indskrænke mig til i korthed at anføre mit syn på disse tre områder.

Det statsretlige forhold er et område, som jeg må erkende ikke at være fuldbefaren på. Jeg har dog forstået, at der består tungtvejende betæneligheder ved uden videre at fritage det nationale mindretal for de almengyldige bestemmelser i valgloven, idet forfatningen ikke blot bestemmer, at ingen må tilsidesættes, men også at ingen må nyde fordele.

Meningerne om, på hvilken måde det her foreliggende forhold, ændringen af klausulbestemmelser, bør opfattes eller fortolkes, er delte, og det må ikke undre, at betæneligheder og ængstelse melder sig i et samfund, som lige har gennemlevet svære rystelser, og som først er ved at skabe sig en ny statsorden; det drejer sig altså om en stat, der endnu er i sin vorden, der endnu er ufødt, og som derfor er ømtålig og må behandles derefter.

Jeg mener dog, at for fremtidens skyld må Europas stater af flere grunde danne sig, d. v. s. skabe sine loves bogstav og mening, fra grænserne og indadtil, udfra grænselandenes tarv og ikke som hidtil omvendt: presse grænselandenes liv ind i rammer skabt efter statscentrernes synsvinkel. Det første forbinder folkene og staterne, det sidste adskiller dem, og for at sige det tydeligt:

[Hans Schmidt.]

når der er noget, der skal ændres — og det er der — må det være paragrafferne og ikke det levende liv i grænselandene.

Det må dog medføre eller have til forudsætning, at grænselandslivet indebærer garantier af anden art for staternes sikkerhed, og her støder vi på de to næste forhold, som jeg har lagt til grund for bedømmelsen af situationen.

Jeg nævnte det statspolitiske og forstår herunder følgende tydeliggjort med henblik på den faktiske situation: den foreløbige afgørelse i klausulspørgsmålet i sammenhæng med de dermed stedfundne tildragelser blev mig bekendt ved læsning af „Politiken“s leder en af dagene derefter. Lederen havde overskriften: „En vedtagelse og en udtalelse.“ Denne formulering kendetegnede denne del af situationen på en rammende måde, idet de statsretlige og statspolitiske krav her stod overfor hinanden i den stærkeste modsætning. Uanset hvor stor en indflydelse udtalelsen fra Rendsborg har haft på selve afgørelsens udfald i landdagen, demonstrerer den, at også her er der noget at rette.

Da jeg læste overskriften og lederen i „Politiken“, var jeg klar over, at her forelå en lignende situation, som før i historien har haft skæbnesvangre følger ved sådanne bevidste eller tilfældige sammentræf, skæbnesvangre, fordi det attråværdige for den ene part er det stik modsatte for den anden part og derfor må virke adskillende og hindrende for at opnå en større enhed. Jeg mener dog, at dette mellem spil fra begge sider ikke må føre til, at de bestræbelser rendes over ende, som søger at få skik på tingene på en mere hensigtsmæssig vis.

Der er enkeltproblemer nok, som venter på at blive løst. Det grundlæggende problem er dog efter min mening det tredie forhold, som jeg betegnede som det folkelige, mellemfolkelige og mellem menneskelige, fordi det åbner vejen til løsning af de to første forhold. Det er et problem, som består på begge sider af grænsen, som har samme betydning for begge mindretal og for deres forhold til hinanden såvel som for forholdet til deres respektive statsfolk.

Det er det mangesidede spørgsmål: Hvad er det at være dansk eller tysk i grænselandet Slesvig? For kort at kendetegne, hvad det til syvende og sidst går ud på, anfører

jeg den meget brugte, men mindre tiltalende, dog desto mere oplysende formulering: Hvad er hos os dernede ægte eller uægte? Det er et spørgsmål, som i nationalismens periode er blevet behandlet på en stærkt forenklet måde, og som trænger til at blive taget op til en ny vurdering. Det høje ting er dog vel ikke stedet til dets udredning, men jeg vil påpege dets eksistens for derved at gøre opmærksom på muligheder, midler og mål for begge mindretals fortsatte beståen og for staternes sikkerhed på en naturlig, fri og fredelig basis.

Der har hidtil kun været tale om betingelserne for og nødvendigheden af, at de nationale mindretal opnår mulighed for en repræsentation i landenes parlamenter. Det er dog kun den ene halvdel af sagen. Den anden halvdel er så, hvad mindretallene får ud deraf. Her melder sig det samme spørgsmål, nemlig om betingelserne for og nødvendigheden af, at de møder den lydighed og forståelse i den lovgivende forsamling såvel som i den udøvende administration, uden hvilken konkrete forhold ikke kan opnås eller fjernes. I modsat fald devalueres betydningen af parlamenternes talerstole og mikrofoner til at være midler i en negativ politisk propagandas tjeneste, og det ville være et grundlag, som en for alle parter betryggende fremtid ikke kan bygges op på.

Udenrigsministeren (H. C. Hansen): Der er fra enkelte sider gjort bemærkninger om ting, som ikke var taget med i den redegørelse, jeg for nogle dage siden gav tinget. Det forekommer mig, at debatten ligesom forskubbedes lidt derigennem, at man ikke betragtede redegørelsen som en redegørelse; det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft fandt oven i købet, at den var et lidet brugbart grundlag for diskussion.

Det ærede medlem kan ikke henvise til, at det er min opgave at lave en almindelig diskussionsklub her i tinget. Det var min opgave at give en redegørelse, hvis varighed var begrænset til en halv time; denne redegørelse kan ifølge forretningsordenens bestemmelser diskuteres her i tinget, hvis partierne ønsker det. Det er det, der er sket. Jeg er fuldstændig klar over, at når jeg skønner over, hvad der indenfor en halv times redegørelse kan siges i en bestemt eller tilfældig situation, vil det være muligt for

[Udenrigsministeren.]

enhver taler at hævde — således som det ærede medlem hr. Fuglsang gjorde det — at slagterikonflikt, telefonaflytning og kartoteker, for nu at tage nogle af det ærede medlems mest påfaldende temaer, kunne være taget med, og det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft og andre kan mene, at det samme gælder Tysklandsproblemet, som vi for kort tid siden har diskuteret her, og andre ting. Jeg må have lov til at tage mig sådanne bebrejdelser let, eftersom det må være åbenbart for enhver, at en halv times redegørelse afstikker ganske snævre grænser for, hvad der kan siges. Denne bemærkning vil jeg gerne gøre indledningsvis.

Det kan vel ikke forundre nogen, at det ærede medlem hr. Alsing Andersen som ordfører for mit eget parti er enig med mig i de synspunkter, jeg på regeringens vegne har gjort gældende, men jeg takker det ærede medlem for hans tilslutning og for hans understregning af de forskellige betragtninger i redegørelsen.

Jeg takker også det ærede medlem hr. Jørgen Gram for det, han kaldte sit partis tilslutning i hovedtrækkene til de synspunkter, der er gjort gældende. Jeg er glad for den og anser det iøvrigt i betragtning af den hovedlinje, der hidtil har været fulgt, for en selvfølge, at en sådan tilslutning i hovedtrækkene blev givet af det ærede medlem. Jeg er naturligvis ganske enig med det ærede medlem i, at man ikke bør slække på hensynet til den videst mulige udbygning af det nordiske økonomiske samarbejde. Jeg må her indskyde, at det er ganske bevidst, når en nærmere gennemgang af dette emne ikke er at finde i min redegørelse. Jeg har den opfattelse, som jeg tror er korrekt, at de partier, der deltager i Nordisk Råds arbejde, mener, at den debat om hele det økonomiske problemkompleks, som skal føres under Nordisk Råds møder i Oslo i august, bør finde sted, uden at partier eller enkelte medlemmer er ligesom forhåndsbundet af en debat i det enkelte parlament. Det har i hvert fald for mig været bestemmende for, at der ikke i min redegørelse indeholdtes nogen gennemgang af dette emne, bortset fra den tidsfaktor, jeg allerede tidligere har omtalt.

Jeg kan ikke se, at det ærede medlem hr. Jørgen Gram med rimelighed kan fremføre

en bebrejdelse mod mig for at være kommet for let hen over spørgsmålet om vor kollektive deltagelse i forsvarssamarbejdet. Det er blevet drøftet ved adskillige lejligheder, også fornylig, og det kan ikke være min opgave, hver gang det drøftes, at tage det samme kompleks af problemer op og gennemgå det nøjagtigt således, som det ved tidligere lejlighed er sket.

Nu ved jeg imidlertid, at min kollega, forsvarsministeren, vil gøre nogle bemærkninger navnlig i anledning af de udtalelser, det ærede medlem hr. Jørgen Gram fremsatte om forholdet mellem den tidligere forsvarsminister og socialdemokratiet. Jeg går ud fra, at den højtærede forsvarsminister i denne sammenhæng også vil sige et par ord i forbindelse med de bemærkninger, der i dag er gjort om overflyvningerne.

Det ærede medlem hr. Jørgen Gram stillede mig to spørgsmål. Det ærede medlem spurgte, om jeg kunne sige noget om de udtalelser, førende personligheder har fremsat under deres besøg her i landet. Nej, det kan jeg ikke. Dernæst spurgte det ærede medlem mig, om jeg kunne fremsætte ajourførte betragtninger om den internationale situation, navnlig med henblik på Genèvekonferencen og forhandlingerne om Indokina og Korea. Jeg er ikke informeret herom på en sådan måde, at jeg er i stand til at give oplysninger, udover hvad der gennem dagspressen indtil dette øjeblik er de enkelte bekendt. Disse forhandlinger føres på intern basis, og jeg kan ikke give hemmelighedsstemplede oplysninger her. Det kunne være charmerende og hyggeligt at kunne gøre det og derved skabe en smule sensation om denne debat. Jeg føler hverken trang til at gøre det og har ej heller nogen anledning til at gøre det med det materiale, jeg har forhånden.

Jeg takker de ærede medlemmer, herunder også det ærede medlem hr. Jørgen Gram, for tilslutningen til de betragtninger, jeg har fremsat vedrørende Sydslesvig. Jeg er fuldstændig klar over, at det ærede medlem hr. Jørgen Gram har ment, at jeg burde være gået videre i min omtale og navnlig have fremført en skarpt formet kritik af fremgangsmåden overfor det danske mindretal, der, efter hvad det ærede medlem mente, i virkeligheden betød, at det danske mindretal placeredes som anden klasses

[Udenrigsministeren.]

borgere dernede. Jeg har følt trang til at fremhæve det ene punkt, som har en meget stærk aktualitet for det danske mindretal i Sydslesvig, nemlig hvorvidt det skal være muligt for det danske mindretal at komme udenom 5 pct.-klausulen og opnå repræsentation i overensstemmelse med mindretallets stemmeantal i den kommende tid. Jeg tror, vi skal lade være at bevæge os ud i altfor mange detaljer. De almindelige synspunkter hos de forskellige partier overfor det sydslesvigske problem er velkendt, men på dette område er regeringen — og i denne henseende tror jeg vi er i fuldstændig overensstemmelse med partierne — af den opfattelse, at der ikke kan laves statspolitisk aktion på et indre anliggende i et andet land. Men jeg synes, det er vigtigt og stærkt, at samtlige partier, i hvert fald samtlige demokratiske partier, klart giver udtryk for, at de føler, det ville være værdifuldt og betyde en lempelse og en lettelse i samarbejdsforholdene, om man ikke forhindrede mindretallet i kraft af en bestemt klausul i at opnå repræsentation i landdagen. Det anser jeg for vigtigt og betydningsfuldt, og jeg er overbevist om, at det ærede medlem hr. Jørgen Gram er enig med mig heri. Det ærede medlem hr. Alsing Andersen har også udtrykt sig på samme linie ligesom det ærede medlem hr. Jørgen Gram, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre). Jeg erindrer ikke, om det ærede medlem hr. Søren Olesen gjorde det, men jeg føler mig overbevist om, at han er af samme opfattelse, og det, at disse fem partiers udtalelser ligger på linie, synes jeg er vigtigt, og det vil jeg gerne sætte en streg under ved forhandlingen her.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft var lidt krasbørstig i tonen. Nu er det ærede medlem lige kommet hjem — lidt forpustet, så forpustet, at han undertiden virkede næsten lidt opblæst på mig. Jeg føler trang til at sige dette, fordi det ærede medlem bl. a. på et vist tidspunkt muntrede sig med at tale om min frygt for at tage et ansvar. Det ærede medlem skal spare sig den slags bemærkninger og må være klar over, at han får svar på tiltale, hvis han vil ud i den form for diskussion. Jeg synes, det er all right, at det ærede medlem hr. Ole

Bjørn Kraft mener, at min redegørelse ikke er et meget brugbart diskussionsgrundlag, og at den er fuld af vage og ubestemte udtalelser. Jeg synes, det er all right, at det ærede medlem har den opfattelse og fremfører et sådant synspunkt. Når jeg tænker tilbage på det ærede medlems taler om udenrigspolitiske emner her i denne sal, forstår jeg, at det ærede medlem føler sig berettiget til at anføre sine egne taler som eksempler overfor den redegørelse, jeg har givet. Den diskussionsform kan vi muntre os med, hvis vi synes vi kan være det bekendt, men hvis vi ikke synes dette, kan vi måske nøjes med at tale om realiteterne.

Det er ganske rigtigt, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft siger, og som det også blev fremhævet fra anden side, at der er visse synspunkter i min redegørelse, som er bekendte. Ja, hvad ellers? Skulle jeg lave sensationsnumre her med at fremsætte nye synspunkter overfor den udvikling, som foregår? Hvad har jeg sagt? Jeg har sagt, at den udvikling, som foregår i øjeblikket, forpligter os til videreførelse af den NATO-politik, vi deltager i. Jeg har sagt, at Danmark må være livsinteresset i, at afspændingen føres så langt frem som overhovedet muligt. Jeg har sagt, at vi kan have vor naturlige ret til pessimisme overfor det, der foregår, men at vi må nære det stærkeste håb om, at de forhandlinger, der er i gang, dog fører til et resultat. Jeg ved godt, det ikke er sensationelt, men dækker det ikke, hvad denne sal mener? Hvad er der heri, som det ærede medlem ikke skulle kunne være enig i med os i, eller som andre ærede medlemmer ikke skulle kunne være enige med os i? Skulle det ikke være min opgave at understrege netop dette i en situation, som jeg indledningsvis tillod mig at karakterisere som flydende?

Jeg har villet gøre disse bemærkninger på baggrund af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts indlæg. Skal man konkludere som det ærede medlem, at vi skal være pessimistiske? Pessimistiske kan vi dog altid være. Hvad vil det sige at være pessimistisk? Jeg opfatter situationen således, at vi må fortsætte med at opfylde vore forpligtelser indenfor NATO på det grundlag, vi hidtil har arbejdet på. Er det pessi-

[Udenrigsministeren.]

misme? Det er en realitetsbetragtning overfor den situation, vi står i, men jeg vil også have lov at tilføje, at vi vistnok skal passe på, at vi ikke kører så hårdt op med vor pessimisme, at vi efterhånden tager modet fra alle. Det må være vor opgave at forsøge på at understrege nødvendigheden af at holde fast ved de spinkle håb om et positivt resultat af forhandlingerne mellem stormagterne, og det er dette, jeg gerne har villet bestræbe mig for.

Indokina skal jeg ikke sige mange ord om. Dette spørgsmål blev diskuteret forleden dag. Det ærede medlem ved, at der er en væsensforskel på det, det ærede medlem accepterede i sin tid i NATO, og på det, som jeg accepterede forleden, men derfra og så til at ende i den betragtning, at jeg ikke vil tage mit ansvar, er der et væsentligt spring. Nej, jeg har taget mit ansvar for den bemærkning, som sidste gang kom i NATO-resolutionen, og det vil jeg gerne have til at stå, således som det også blev sagt forleden dag i den lille meningsudveksling mellem det ærede medlem hr. Aksel Larsen og mig.

Jeg har ikke noget imod at føje til, at jeg er enig i den betragtning, som fra forskellig side er fremført, at meget velsagtens ville have set anderledes ud, hvis flere lande havde fulgt den linie, som den engelske labourregering fulgte efter krigen i 1945, bl. a. i forholdet til Indien. Om det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft er det, ved jeg ikke. Men det, det drejer sig om for øjeblikket, er vel forøvrigt ikke at grave fortiden op til almindelig ærgrelse for alle; hvad det drejer sig om nu, er at få understreget det, som NATO-resolutionen understreger: håbet om, at der kommer et resultat ud af forhandlingerne i Genève.

Det ærede medlem regnede med, at regeringen ville give en redegørelse om nordflankens stilling. Det går jeg ud fra som en selvfølge, når forholdene gør det rimeligt og rigtigt.

Det ærede medlem sagde, at jeg ikke var

kommet ind på EDC, og talte om, hvad vi kunne vedtage i dette ting. Denne deklARATION er, hvad det ærede medlem ved fra sin egen ministertid, givet med tilslutning fra tre partier. Jeg er fuldstændig enig i den betragtning, at vi har givet tilslutning til EDC-protokollen, og at denne protokol bør ratificeres på det tidspunkt, da de faktiske forhold gør det fornødent; det ligger klart, og jeg har ikke noget imod at understrege det ved denne lejlighed. Vi er inde i en situation, som er uklar, og jeg kan ikke gøre den mindre uklar; jeg må nøjes med vage udtalelser om denne situation, fordi den er vag og ubestemt, det ved det ærede medlem lige så vel som jeg. Men det ærede medlem ved også, at han fik tilslutning til protokollens underskrivelse fra de tre partier, der stadig står som garanter for den udenrigs- og forsvarspolitik, som indtil nu er blevet ført, og det er klart, at hvis der ud af den udvikling, som er i gang, opstår nødvendigheden af at realisere, hvad vi har forpligtet os til ved vor underskrift, må dette tages op til forhandling i det høje ting på et tidspunkt, der er egnet dertil.

Jeg vil også gerne sige til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, at jeg har ikke i min redegørelse kunnet finde plads til en omtale af Danmarks forhold til kul- og stålfællesskabet. Det ærede medlem ved, fordi han er forhenværende udenrigsminister, at vi interesserer os derfor, at vi foreløbig har føling med, hvad der sker dernede, at vi ikke har nogen direkte forbindelse i samme kontante form, som visse andre lande har det, men at vi har sat en speciel mand ind på at følge det — jeg tror endda, det er sket i den sidste del af den periode, det ærede medlem var udenrigsminister — og det arbejde føres naturligvis videre.

Det ærede medlem fremsatte nogle bemærkninger om Bests mulige ansættelse i en eller anden officiel stilling i Tyskland. Det ærede medlems bedømmelse heraf deler jeg fuldstændig. Det kan ikke undre nogen, at vi har forsøgt at få at vide, hvad der

[Udenrigsministeren.]

var om den meddelelse, „Politiken“ fornylig bragte; jeg kan kun henholde mig til den hjemmelsmand, som i Bonn på forespørgsel gav os nogle oplysninger herom, og han betegnede meddelelsen som „glatter und völliger Unsinn“; på dansk må det vel lyde sådan noget som: fuldkommen nonsens! Jeg har gerne villet give denne meddelelse; den er jo da i hvert fald i modsætning til mine udtalelser ikke nogen vag udtalelse (*Ole Bjørn Kraft*: Tiltalende klar!), men netop en klar udtalelse (*Ole Bjørn Kraft*: Gid alle ministres udtalelser var så klare!), der må være egnet til at sætte det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i godt humør. (*Ole Bjørn Kraft*: Det er ikke mig, der er i dårligt humør, hr. minister!). Ja, jeg ved ikke rigtigt, hvem der er i dårligt humør og hvem ikke; jeg har svaret i samme skal vi sige, luftning, som det ærede medlem førte ind i debatten for lidt siden; det har jeg ikke spor imod, det ærede medlem skal ikke blive vred over, at jeg svarer i samme tone, som det ærede medlem brugte, det føler jeg mig berettiget til, men det er altid rart, at en mand bliver i bedre humør efterhånden, og jeg kan se, at nu hjælper det. (*Ole Bjørn Kraft*: Det samme er dog vist tilfældet med ministeren!). (*Statsministeren* [Hans Hedtoft]: Nu skinner solen!).

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s bemærkninger kan ikke give mig anledning til mange ord. Jeg takker det ærede medlem for hans tilslutning til, hvad jeg sagde om Sydslesvig, ligesom jeg har takket de øvrige medlemmer, der har givet tilslutning til de betragtninger, jeg har fremført herom. Når det ærede medlem sagde, at han måtte bede regeringen følge Tysklandsproblemet med opmærksomhed, kan jeg, i forlængelse af hvad jeg for et øjeblik siden svarede det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft om Danmarks forpligtelser overfor NATO og EDC-protokollen, svare, at det er en selvfølge, at regeringen må følge denne sag med opmærksomhed. Forholdene ligger unægtelig noget uklart indtil dette øjeblik, og jeg vil have lov at sætte en streg under mine tidligere ord om, at vi derfor følger sagen med megen opmærksomhed.

Jeg vil også sige til det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), at regeringens

standpunkt er uændret med hensyn til Pekingregeringens repræsentation af Kina, hvilket også fremgik af min redegørelse. Vi er enige i det synspunkt, det ærede medlem anlægger på dette område, og vi er også enige i, at udenrigsnævnet bedst muligt bør holdes orienteret om den udvikling, sagen er inde i.

Jeg må sige, at nogen synderlig lyst til at gå ind i nogen lang debat med det ærede medlem hr. Fuglsang har jeg ikke. Vi fik både kartotekerne, telefonaflytningen, slagteriarbejderne, Pakistan, Guatemala, Indokina og overflyvningerne — hele historien; der mangede ikke noget i denne redegørelse, i denne propagandistisk dygtigt, synes jeg, opstillede lille redegørelse, som bare lider af den fejl, at det er nogle underlige standpunkter, man kører frem med.

Hvor var i den tale, det kommunistiske partis repræsentant holdt her i dag, den udstrakte hånd? Hvor var den kommunistiske verdens tilkendegivelse af, at man ønskede på redelig vis at få en fredelig-gørelse tilvejebragt? Det var en eneste serie af insinuationer og påstande, som gik så vidt, at det ærede medlem spurgte: Hvornår har NATO-ledere taget initiativet til virkelige fredsforhandlinger? Ja, jeg spørger: Hvem er det, der har gjort det? Hvem var det, der rejste tanken i det engelske underhus? Var det ikke Churchill? Og hvem var det, der sluttede op om denne tanke? Var det ikke de skandinaviske udenrigsministre? Hvem er det, der ustandselig har slået på nødvendigheden af forhandlinger, har ønsket forhandlinger sat i gang? Det er dog netop Vestens lande, som har den tilfredsstillelse, at forhandlingerne er kommet i gang. At så forhandlingerne i Berlin har betydet en skuffelse — og en bitter skuffelse — det har vi en gang tidligere drøftet her i tinget under en udenrigspolitisk debat, og det er en anden side af sagen.

Det ville have været rarere, om det ærede medlem, fremfor at flotte sig på propaganda-vis ved denne lejlighed, i sin tale havde sagt noget mere forstandigt om den vilje til at søge afspænding og fredeliggørelse tilvejebragt, som hele verdens befolkning spejder efter, lytter efter og forsøger på at finde frem til. Men det var der intet — intet af.

Det ærede medlem konkluderede i at forlange af mig en klar stillingtagen til brint-

[Udenrigsministeren.]

bombespørgsmålet. Hvad mener det ærede medlem med en klar stillingtagen? Vi har her i tinget taget en ganske klar stilling. De fem partier har ganske klart sagt, at de må ønske, at afrustningskommissionens underudvalg når til et resultat. De har ganske klart sagt, at der må være tale om en gensidig og en altomfattende afrustning, og de har ment, den må omfatte samtlige våben. Hvad uklart er der heri? Det forekommer mig tværtimod, at det er et særdeles klart og realistisk standpunkt, de fem partier her i salen har stillet sig på, og at det ærede medlem roligt kunne have sagt, at han var tilfreds med dette standpunkt og sluttede op omkring det — men det fandt det ærede medlem heller ikke anledning til.

Jeg har villet gøre disse bemærkninger som en kort besvarelse af de indlæg, der er fremkommet foranlediget af min redegørelse.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): I anledning af udenrigsministerens forhåndsmeddelelse om, hvad jeg ville tale om i dag, ønsker jeg at sige, at jeg ikke vil tale om den tidligere forsvarsministers arbejdsvilkår — det spørgsmål har adskillige gange været diskuteret her i tinget, og jeg ser ikke nogen grund til en gentagelse i dag. Men jeg vil gerne gøre den bemærkning til det ærede medlem hr. Jørgen Gram, at socialdemokratiet under ministeriet Eriksen-Kraft loyalt støttede denne regering, når det drejede sig om at indfri vore NATO-forpligtelser. Det er rigtigt, at der har været uoverensstemmelse mellem socialdemokratiet på den ene side og den tidligere forsvarsminister og den tidligere regering på den anden side om nogle af hans dispositioner, f. eks. forholdsordren, og om den måde, hvorpå forhandlingen blev ført om dækning af Danmarks sydgrænse, da den norske regering havde besluttet at trække sine styrker syd for den danske grænse tilbage til Norge. Men det er vel ikke andet, end hvad der må være tilladt ethvert stort parti, selvom det principielt støtter en bestemt politik — i dette tilfælde NATO-politikken; det må kunne tillade sig at have sin egen mening om dispositioner, der træf-

tes af en regering i medfør af Danmarks medlemsskab af NATO.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem hr. Jørgen Gram i den betragtning, at når den danske befolkning ofrer over 1 000 mill. kr. om året på militære foranstaltninger, har den også krav på, at forsvaret er i tilbørlig orden, således at det, ud fra de foreliggende forudsætninger, kan virke, hvis den ulykke skulle ske, at det blev påkrævet. Men det har ikke nogen hensigt, det tjener ikke noget nyttigt formål, at vi vildleder befolkningen og overfor den skjuler, at der i den forsvarsordning, vi er i gang med at opbygge, og i den forsvarsordning, NATO-organisationen som helhed er i færd med at opbygge, fremdeles er meget væsentlige mangler — mangler, som hverken kan afhjælpes i løbet af dage, i løbet af uger eller i løbet af måneder; det drejer sig om mangler, som det vil tage år at udbedre. Der er herom ved adskillige lejligheder givet tingets medlemmer og befolkningen klar underretning, og jeg tror, at det — alt taget i betragtning — vil være nyttigt, hvis vi i polemikken om både det ene og det andet udtaler os under hensyn hertil.

I sin omtale af vor forsvarsordning var det ærede medlem hr. Jørgen Gram inde på flyvevåbnets forhold. Jeg har tidligere udsendt 2 redegørelser vedrørende disse forhold, og jeg har ikke meget at tilføje, men jeg vil dog gerne have lov til at gøre den bemærkning, at det vil være ganske urimeligt, således som jeg også tidligere har givet udtryk for det, hvis man vil laste flyvevåbnets folk for manglerne eller for de vanskeligheder, hvormed arbejdet med opbygningen af det danske flyvevåben har været forbundet. Jeg har tidligere sagt og vil gerne gentage det her, at der fra alle sider indenfor flyvevåbnet er udført et dygtigt arbejde. Flyvevåbnets personel kan ikke tage ansvaret for de vanskeligheder, der har været, men det må blive vor opgave, det må blive forsvarsministeriets opgave at yde bistand til, at manglerne og vanskelighederne kan blive overvundet indenfor en rimelig tidsfrist.

Hvad angår overflyvningerne, har jeg i en tidligere redegørelse gjort opmærksom på, at det kan ikke nytte noget, man uden videre forudsætter, at det danske flyve-

[Forsvarsministeren.]

vbåben er i en sådan stand, at det vil kunne hindre enhver overflyvning, der måtte finde sted. En forudsætning for, at det danske flyvevåben kan træffe effektive foranstaltninger mod overflyvninger af Danmark, er, som jeg har meddelt i en redegørelse, der er tiltrådt af chefen for flyvevåbnet og af forsvarschefen, at vi har de nødvendige radaranlæg her i landet. De planer, der var udarbejdet vedrørende udbygningen af radaranlæggene til støtte for luftvåbnet, blev ændret sidste sommer, således som det fremgik af den redegørelse, jeg har udsendt, idet den amerikanske militærmission henstillede, at vi ændrede planerne og ventede lidt længere end oprindeligt forudset, fordi vi så kunne få det mest moderne materiel. Planerne blev ændret; man gik i gang med arbejdet i sommeren 1950, altså under den tidligere regering.

I den redegørelse, der blev udsendt herom, er der indløbet en skrivefejl. Der kom til at stå, at man søgte de nødvendige bevillinger til bygningsmæssige foranstaltninger hos finansudvalget i løbet af sommeren 1953. Det er ikke rigtigt, for de arbejder, der var forbundet med ændringer af planerne, var først tilvejebragt, således at man kunne søge bevillingerne til de bygningsmæssige foranstaltninger i november 1953, og 14 dage senere ydede finansudvalget de nødvendige bevillinger. Jeg tager anledning til at foretage denne rettelse her, men ellers må jeg mene, at den redegørelse, som den 8. maj blev udsendt fra forsvarsministeriet vedrørende flyvevåbnets forhold, er i stand til at holde i enhver henseende.

Alligevel har der været gjort forsøg på at vedligeholde den uro, der ulykkeligvis gennem længere tid har været omkring flyvevåbnet, og hvortil jeg i hvert fald for mit vedkommende absolut ikke har ydet noget bidrag. Jeg har gjort, hvad jeg har kunnet, for at få standset denne uro, og deraf fremgår de følelser, hvormed jeg har set på visse blades forsøg på at opretholde uroen ved hjælp af påstande, som i enhver henseende er uholdbare og ikke har noget at gøre med en saglig behandling af forsvarets anliggender. Der har været gjort forsøg på at fremkalde det indtryk i befolkningen, at jeg ved behandlingen af et canadisk tilbud om jagere til det danske forsvar skulle have

handlet uforsvarligt. Jeg har herom sagt til et par aviser, at mener man, jeg har handlet uforsvarligt, kan man kræve mig til regnskab for det her i tinget. Nu skal jeg, i det omfang som sikkerhedssystemet gør det muligt for mig, og på foranledning af en bemærkning fra det ærede medlem hr. Jørgen Gram om flyvevåbnet tage anledning til at sige, hvad der foreligger.

Det er rigtigt, at flyvevåbnet i 1953 fik meddelelse om, at Canada ville være villig til at stille et antal jagere af model 1947 til rådighed for NATO-lande. Der var ikke noget om, at Danmark kunne få nogen sikkerhed for, hvis det ville melde sig som liebhaver, at det kunne få andel i det antal maskiner, der blev stillet til rådighed fra canadisk side. Men 17. december modtog jeg fra flyvevåbnets chef en indstilling, hvori han på det bestemteste og med stærke saglige argumenter frarådede forsvarsministeriet at reflektere på det canadiske tilbud. I slutningen af marts måned fik jeg en ny skrivelse fra flyvevåbnets chef, hvori han havde ændret synspunkt, men under de overvejelser, som er foregået i forsvarsministeriet, er man nået til den konklusion, at man fremdeles må tillægge indstillingen af 17. december fra flyvevåbnets chef meget væsentlig betydning.

Dertil kommer imidlertid et helt andet forhold, som er væsentligt ved behandlingen af denne sag, og det er dette: eet er jo, at man modtager et tilbud om gratis flyvemaskiner, noget helt andet er, om man har piloter til at bemane disse maskiner med, og desværre forholder det sig sådan, at det danske flyvevåben er meget dårligt stillet med hensyn til piloter. Da man tog beslutningen om at opbygge et flyvevåben på 8 eskadriller, var det forudsætningen, at dette flyvevåben, når det var fuldt udbygget, skulle være bemandede med 367 piloter for at kunne virke tilfredsstillende. Da den nuværende regering tiltrådte, havde man et antal på 170, d. v. s. der var altså en kolossal mangel på piloter indenfor det danske flyvevåben.

Man har ikke fået den tilgang af piloter, man havde håbet på og regnet med. Denne mangel på tilgang af piloter har gjort sig gældende over den periode, hvori opbygningen af flyvevåbnet har fundet sted, nemlig fra 1. oktober 1950 og til dato, og jeg

[Forsvarsministeren.]

henstiller til de blade, der har gjort forsøg på at skubbe mig i skoene, at manglen på tilgang af piloter eller afgang af piloter kunne tilskrives nogen disposition, som jeg har foretaget, at de giver oplysninger om det rette forhold.

Man har også været optaget af, at en række piloter fra det danske flyvevåben er gået over til SAS. Ja, det er rigtigt, men det er ikke noget, der er begyndt i dag, det har fundet sted gennem alle de år, da ministeriet Eriksen-Kraft styrede landet, og der er desværre tendens til, at denne bevægelse fortsætter. Men når man har gjort forsøg på af politiske og bagvaskelsesgrunde at give mig ansvaret herfor, har det ingen forbindelse med de foreliggende kendsgerninger. Jeg håber, at vi skal kunne komme til en ordning, så den afgang, der har været fra flyvevåbnet på denne måde, i hvert fald i nogen grad kan begrænses.

Jeg må måske derefter gøre en bemærkning om den uhørte indiskretion, der er sket fra et fortroligt møde i ministeriet, hvor jeg forhandlede med en række chefer, en indiskretion, som har givet visse blade anledning til at påstå, at jeg havde behandlet sagen om midlertidige forholdsordrer for flyvevåbnet på uforsvarlig måde. Man har i visse blade, bl. a. i et blad, som ledes af et æret medlem af det høje ting, påberåbt sig departementschefen som kronvidne med hensyn til, at jeg skulle have gjort forsøg på at løbe fra et standpunkt, jeg havde taget. Må jeg i den anledning sige, at selvom der havde været mulighed for at iværksætte disse midlertidige bestemmelser, som har været så stærkt på tale, ville det ikke være muligt at give flyvevåbnet muligheder for derved på effektiv måde at hindre overflyvninger over landet. Det er rigtigt, at jeg ifølge et notat, som ikke jeg, men departementschefen har foretaget, har fået sagen forelagt i slutningen af oktober 1953. Det er også rigtigt, at det er i strid med de foreliggende kendsgerninger, når man har villet påstå, at sagen på det tidspunkt var forberedt, således at en afgørelse kunne træffes. Forberedelserne er ikke så langt fremme, så afgørelse kan træffes i dag. Sagen har, indtil overflyvningerne skete, ikke været forelagt mig af departementet for anden

gang, men var til behandling i departementet. Man arbejder stadigvæk med sagen der; og så længe departementet ikke har været i stand til at fremme en sag til afgørelse, turde det måske også være umuligt for en minister at træffe afgørelse i sagen. Det er, hvad der foreligger. Endskønt man i de blade, hvor man har givet en fuldkommen falsk fremstilling af, hvad der forelå, kunne have fået alle fornødne oplysninger, hvis man ønskede at bringe sandheden, har man ikke på noget tidspunkt gjort forsøg på at rette henvendelse på rette sted.

Det er sandheden om den måde, hvorpå man fra visse sider i øjeblikket — og i en kritisk situation for flyvevåbnet — tager på forsvarets anliggender. Jeg henstiller meget stærkt, at der sker en ændring deri, bl. a. af den meget væsentlige grund, at hvis denne form for politisk kampagne fortsættes, er det vel sandsynligt, at det kan få virkninger i befolkningen, som de, der er tilhængere af NATO-politikken, ikke kan have ønsker om at fremme.

Må jeg så sige til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, at jeg ved tidligere lejlighed har påpeget, at vi har opmærksomheden henvendt på manglerne i forsvaret ved vor sydgrænse. Der har været ført visse samtaler i den anledning indenfor SHAPE, og når disse samtaler har ført frem til en sådan afklaring, så det vil være naturligt i det udenrigspolitiske nævn at give en ny redegørelse, vil der selvfølgelig omgående blive taget anledning til at give en sådan.

Alsing Andersen: Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre) og jeg var ikke helt enige med hensyn til, hvor tryk den danske befolkning føler sig under NATO-politikken, og denne forskel er jo alle klar over. Jeg er imidlertid ganske overbevist om, at mit indtryk er det rigtige, at trykfølelsen her i landet er ganske anderledes nu end for fem år siden. Naturligvis, det ærede medlem vil kunne sige, at der er såmænd nok nogle socialdemokrater, der ikke føler sig helt trygge, det vil jeg ingenlunde benægte. På den anden side har vi mange vidnesbyrd om, at der er adskillige af det ærede medlems partifæller, der føler det på samme måde, som jeg gør det i denne sag, og det giver mig vist også lov til at

[Alsing Andersen.]

men, at det er mig, der har den rette fornemmelse af, hvordan stemningen er i den danske befolkning.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) gjorde nogle bemærkninger om en eventuel sydøstasiatisk pagt og gjorde i den forbindelse en principiel betragtning gældende med hensyn til, at regionale pagter, omend de var i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt, dog bidrog til at svække De Forenede Nationer. Rent teoretisk kan man naturligvis sige, at det kan blive tilfældet. På den anden side synes jeg også, det er rigtigt at fremhæve, at forudsætningen for, at De Forenede Nationer virkelig kan fungere og løse sine opgaver er, at der er fred i verden og en vis tryghedsfølelse i verden. Uden det vil De Forenede Nationer ikke kunne virke, og man kan ikke uden videre benægte, at sådanne regionale pagter kan bidrage til at skabe en tryghed og en fredsfølelse, som netop kan give grundlag for, at De Forenede Nationer kan udføre deres gerning.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme nærmere ind på spørgsmålet om Tyskland, det har vi haft lejlighed til at drøfte før. Jeg vil blot udtale min forundring over, at den bekymring, der nu kommer til orde for udsigten til Vesttysklands oprustning, en bekymring, som jeg meget vel forstår, ikke er kommet til orde i løbet af de 5 år, hvor Østtyskland har oprustet så voldsomt, som tilfældet har været.

Det ærede medlem hr. Fuglsang var temmelig irriteret, da han afviste mine bemærkninger om Østtysklands oprustning. Jeg skylder vist derfor det ærede medlem hr. Fuglsang og det ærede medlem hr. Aksel Larsen fra sidste gang, vi debatterede, at give nogle oplysninger om dette forhold. Det undrer mig, at de ærede kommunistiske medlemmer kan være uvidende om, at denne oprustning begyndte allerede i juni 1948, og den begyndte netop efter ordre fra Sovjetunionens militære administration i Østzonen, en ordre, der gik ud på at oprette kaserneret folkepoliti. Disse folkepolitifdelinger voksede efterhånden og blev omorganiseret til rent militære grupper, rene hærenheder, og i øjeblikket er forholdet det, at der findes en ret betydelig hærgruppe nr. 1, der består af 3 divisioner

med hovedkvarter i Pasewalk, en hærgruppe mod syd, ligeledes på 3 divisioner, med hovedkvarter i Leipzig og en særlig beredskabsdivision, 7. division, som er placeret med stabskvarter i Potsdam. Jeg skal ikke komme ind på flere enkeltheder, det kunne jeg godt gøre, hvis det har interesse for det ærede medlem, men det er oplysninger, som er tilgængelige for enhver, og som derfor også er bekendt i russiske kredse såvel i Østtyskland som andetsteds. Det har aldrig været dementeret, at disse tropper er udstyret med moderne våben, bl. a. med panservogne af russisk fabrikat mærket T 34/85 og Joseph Stalin II, også en kendsgerning, som antagelig kun kan glæde det ærede medlem.

Jørgen Gram: Den højtærede udenrigsminister har ikke ret i, at omtale af vort kollektive forsvar måske ikke burde være med i denne debat, fordi det for nylig har været diskuteret, for det er noget, der i høj grad vedrører vor stilling som deltager i Atlantpagten sammen med de øvrige, større stater. Jeg takker den højtærede forsvarsminister for redegørelsen; den højtærede forsvarsminister vil ikke i mit indlæg finde kritik af ham. Jeg mener netop, at befolkningen trænger til at få alt det at vide, der kan siges — jeg er vel klar over, at ikke alt kan siges — og det er ikke for at vedligeholde uroen omkring flyvevåbnet, overflyvningerne o. s. v., at jeg har draget dette frem. Den højtærede forsvarsminister og hans parti og jeg og mit parti har afgjort den samme interesse i at skabe tillid til, at det, vi foranstalter indenfor vort forsvar, virkelig kan nytte noget, og at man gør, hvad man overhovedet kan. Det er derfor også nødvendigt, at offentligheden får at vide, som jeg var inde på i mit første indlæg, at dette arbejde ikke er afsluttet. Den højtærede forsvarsminister udtaler, at der stadigvæk er væsentlige mangler, og det vil tage år, inden vi bliver færdige. Det er nødvendigt, at folk ude omkring får det at vide, for ellers kan de godt tro, når der nu er ofret hundreder af millioner til alt det, der er bygget rundt omkring, at så må vi også snart være så vidt, at vi helt og fuldt behersker den foreliggende situation. Jeg takker også for oplysningen om det canadiske tilbud. Den største vanskelighed ved-

[Jørgen Gram.]

rørende flyvevåbnet var ikke spørgsmålet om det canadiske tilbud, for vi skal naturligvis have moderne våben, men derimod spørgsmålet om at skaffe piloter til jetflyverne. Jeg ønsker isørigt forsvarsministeren lykke til at få så meget som muligt gennemført, således at de spørgsmålstegn, offentligheden har sat bag de sidste tiders begivenheder, kan blive fjernet og afløst af tro på og tillid til, at det nu går fremad.

Udenrigsministeren hæftede sig ved, at han havde medtaget spørgsmålet om de 5 pct., som har så stor aktualitet. Det er ganske rigtigt, det har det stadig, men der er mange andre ting, som har lige så stor aktualitet dernede. Det nytter ikke, hvis de dansksindede sydslesvigere får, og når de får, gennemført, at de, såfremt de har stemmer nok til et mandat i Sydslesvig, også får repræsentation i landdagen, således som Sydslesvigsk Vælgerforening prøver på at få det gennemført, når man dog også på så mange andre områder gør, hvad man kan for at køre sydslesvigerne træt. Det forsøger man jo indenfor deres danske kulturelle liv med hensyn til brugen af kirkerne, med hensyn til nedsættelse af tilskud til skolerne, der er så ringe i forhold til, hvad der ydes fra dansk side, med hensyn til boykot indenfor erhvervslivet og med hensyn til offentlige bekendtgørelser i danske aviser. Den sydslesvigiske befolkning skal vide, at dette er kendt her i landet, og jeg henstiller til det ærede medlem fra det tyske mindretal endnu kraftigere, end det blev gjort fra denne talerstol, at gøre indsigelser imod de forhold, som jeg her har nævnt.

Ole Bjørn Kraft: Jeg håber, at den højtærede formand vil tillade mig at gøre den bemærkning om forretningsordenen, at hvor vigtig den højtærede forsvarsministers redegørelse end var, så tror jeg ikke, at det kan være i overensstemmelse med forretningsordenen, at en minister fra et andet fagområde i det samme tidsrum, som ellers er tilstået ministeren, som har givet redegørelsen, pludselig giver en ny redegørelse, som medlemmerne af tinget kun har ret til at svare på indenfor samme tidsrum, de svarer den anden højtærede minister,

nemlig i fem minutter. Det er en sammenblanding af tingene, som jeg ikke tror var hensigten, da forretningsordenen blev udformet. Jeg vil derfor henstille til formanden, at vi får lejlighed til i udvalget for forretningsordenen at drøfte den erfaring, vi her har gjort.

Til den højtærede udenrigsminister vil jeg gerne sige, at jeg synes, at temperamentet løb af med den højtærede udenrigsminister i hans replik til mig. Jeg har, siden den højtærede udenrigsminister blev medlem af dette høje ting, fulgt hans karriere med stor interesse og med megen sympati, fulgt ham på vejen mod stjernerne. Jeg har lagt mærke til en ting. Når vi taler så personligt, som den højtærede udenrigsminister syntes det var rimeligt at tale, så er der en ting, der ofte har skæmmet hans fremtræden; det er hans stærke lyst til at give andre karakter. Jeg har ikke i den tale, jeg holdt, talt om den højtærede udenrigsministers personlige egenskaber, som jeg isørigt omfatter med stor sympati, eller om hans måde at tale på eller at fremtræde på. Jeg har aldrig gjort det i min 27-årige politiske karriere, jeg agter aldrig at gøre det, og jeg vil give den højtærede udenrigsminister det råd på dette område at følge mit eksempel.

Det, jeg tillod mig at sige, var, at jeg synes, at udenrigsministerens standpunkt i Paris var så godt, at han ikke behøvede at give en undskyldning for det — og jeg finder, at det er en undskyldning, når den højtærede minister i spørgetiden i sit svar til det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde:

„Da den lille hataftagning, jeg har foretaget ved at stemme for resolutionen i NATO, altså er fælles for mig og det ærede medlems partifæller det pågældende sted“

— altså kommunisterne i Indokina —

„kan jeg ikke se, at uoverensstemmelserne imellem os er større, end at det, der her er sket, kan accepteres.“

Jeg tror ikke, at den højtærede udenrigsminister havde haft succes i Atlantrådet, hvis han havde givet denne motivering for sin afstemning dernede, og den er også i uoverensstemmelse med ånden i hele den holdning, som Atlantrådet har indtaget i denne sag.

Jeg har ikke ønsket, at den højtærede udenrigsminister skulle tale sensationelt, jeg

[Ole Bjørn Kraft.]

har heller ikke beskæftiget mig med, om hans følelser var pessimistiske eller optimistiske. Jeg har beskæftiget mig med indholdet af den højtærede ministers redegørelse, med spørgsmålet, om udviklingen i verden var således, at man kunne sige, man havde grund til optimisme eller til pessimisme. Jeg er enig i og vil gerne ved enhver lejlighed støtte det synspunkt, at vi skal ikke tage noget fra nogen eller nedslå humøret nogen steder, men det er lige så farligt, om ikke farligere, at foregøgle befolkningen, at en fredelig og tryk udvikling ligger foran os, når alt taler i den modsatte retning. Her er den højtærede udenrigsminister jo ikke uenig med mig. Den redegørelse, han har givet, kan kun læses på den måde, at han ligesom de andre medlemmer i Atlantrådet må erkende, at Sovjetunionens politiske grundlinie ikke er ændret, at der ikke er sket nogen ændring noget sted, at Berlinkonferencen ikke førte til noget resultat, at det ikke er lykkedes at formå Sovjetunionen til at lægge pres på sine partifæller andre steder i verden, at hele situationen stadig er uklar. Det tror jeg også den højtærede udenrigsminister mener. Jeg synes blot, at han nogle steder i sin redegørelse kastede et slør derover. Det var altså det, jeg gjorde forsøg på at understrege, uden at der deri kunne ligge noget, som burde opfattes som sårende for den højtærede udenrigsministers selvfølelse.

Når jeg talte om kul og stål, var det ikke, fordi jeg syntes, at det var forkert, at udenrigsministeren ikke havde nævnt det, men fordi det jo sikkert også er kommet til den højtærede ministers kundskab, at der just i denne tid i England føres meget betydningsfulde samtaler mellem repræsentanter for det, man kalder den højere autoritet for kul- og stålfællesskabet, og den britiske regering, og der kan her utvivlsomt let finde en udvikling sted, som vil medføre, at Danmark kommer til at tage denne sag under overvejelse. Jeg er glad for, at den højtærede udenrigsminister lovede os, at man fulgte sagen, og at man også ville holde det udenrigspolitiske nævn underrettet.

Må jeg have lov til endnu blot at gøre den ene bemærkning, at hele den redegø-

relse, som den højtærede forsvarsminister gav os, for mig synes at være det hidtil stærkeste argument for, at vi skal modtage vore forbundsfællers tilbud om hjælp til at løse det danske forsvars flyverdæknings- og beredskabsproblem.

Formanden: Der kan ikke diskuteres forretningsordenen under de almindelige forhandlinger. Jeg skal dog på foranledning af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts udtalelser gøre opmærksom på, at når jeg ikke greb ind overfor de talere, der rettede henvendelser til forsvarsministeren, skyldes det, at det er den eneste mulighed for på denne side af ferien at få en udenrigspolitisk forhandling, hvormed jo ofte forsvarspolitiske spørgsmål hører sammen. Jeg kunne følgelig heller ikke gribe ind overfor forsvarsministerens adgang til at anvende taletiden i henhold til forretningsordenen.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Det ærede medlem hr. Alsing Andersen synes, at alting går så godt, at der er tryghed i befolkningen, og at NATO, og hvad der bygges op derunder, fungerer tilfredsstillende. Jeg tror, det ærede medlem tager fejl. Jeg tror tværtimod, at der breder sig i befolkningen en større og større usikkerhed og en større og større utryghed, og jeg tror, at hvis det ærede medlem bliver ved at bevæge sig i den bane, at det, der her er fastlagt, gælder een gang for alle uden hensyn til, hvordan forholdene i verden iøvrigt udvikler sig, så vil det ærede medlem en skønne dag opdage, at tiden er løbet fra ham. Der sker virkelig tit noget ude i den store verden, med brintbomber, med nye våben, og hvad der står i forbindelse dermed, som meget vel helt kan forandre det grundlag, vi begyndte at bygge et forsvar op på, og som vi tog stilling til for få år siden, og jeg tror, det vil være urealistisk at se bort fra den udvikling, som er i gang.

Når det ærede medlem spørger, hvorfor vi ikke interesserer os så stærkt for Østtysklands oprustning som for Vesttysklands, vil jeg gerne dertil sige, at jeg gang på gang her i tinget har fremhævet det ulykkelige i, at Rusland efter krigens ophør ikke sendte sine soldater hjem på samme måde som de vestlige lande, og at det var denne stil-

[Jørgen Jørgensen (Løjre).]

ling fra Ruslands side, som efterhånden tvang veststaterne til den oprustning, som vi alle kan se bringer ulykke med sig. Hverken det ærede medlem eller jeg har ud-sigt til at øve indflydelse på de beslutninger, der træffes om Østtysklands oprustning, men vi har et medansvar for det, der sker i Vesteuropa, og når det nu må stå klart for enhver, at Vesttysklands oprustning indebærer store, store farer for freden i verden, og når det må stå klart for enhver, at Vesttysklands oprustning er en hindring for den forståelse og afspænding, vi tilstræber, så er det berettiget og begrundet, at vi overfor de folk, vi står i samarbejde med, fremhæver den risiko, det indebærer, hvis man følger den linie, der hidtil er fulgt. Det er det, jeg har gjort, og det ærede medlem kan være ganske sikker på, at store dele af det danske folk deler mit synspunkt i dette spørgsmål.

Fuglsang: Jeg vil blot sige til det ærede medlem hr. Alsing Andersen, som talte om stemningen i det danske folk, at der muligvis engang var nogen sympati og forståelse for det, som man mener NATO skal gøre, men der er dog sket det, og det fremgår af forskellige gallupundersøgelser, at folks tilid til NATO, til at NATO er det fredens værn, som man oprindeligt hævdede, efterhånden er ved at gå fløjten.

Det ærede medlem hr. Alsing Andersen fandt, at jeg var irriteret over det ærede medlems oplysninger om den oprustning, der angiveligt skulle finde sted i Østtyskland. Nej, jeg er hverken irriteret eller imponeret af de tal, som det ærede medlem opererer med. Det eneste, jeg gjorde, var, at jeg i højeste grad udtrykte min tvivl om disse tals sandfærdighed, fordi jeg gang på gang har haft lejlighed til at konstatere om den slags oplysninger, som man kører frem med, at de viser sig at være fuldstændig ud i det blå. Jeg nævnte et konkret eksempel, nemlig det tyske folkepoliti. Det ærede medlems partipresse talte om 150 000 væb-

nede folkepolitibetjente, hvor der i virkeligheden var 15 kolonner med 100 ubevæbnede folkepolitibetjente i hver. Når man et par gange har konstateret så øjensynlige overdrivelser, må det ærede medlem undskylde mig, at jeg ikke har megen tillid til de øvrige oplysninger.

Det ærede medlem konstaterede, at der var lidt forskel mellem ham og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre) med hensyn til værdien af sammenslutninger eller forbund som NATO. Ja, det er der, men der er ydermere en vis forskel på, hvad det ærede medlem mener i dag, og hvad det ærede medlem mente, dengang han skrev, at han tvivlede på, at et indfald kan forhindres ved hjælp udefra, og hvis den endelig kommer, betyder det som eneste sikre resultat, at Danmark bliver en krigsskueplads mellem stormagter. Det blev skrevet i 1926, men den skæbne, som blev Korea til del, viser, hvor frygtelig aktuel den profeti, som det ærede medlem fremsatte i 1926, er den dag i dag.

Poul Møller: Den højtærede forsvarsminister gjorde nogle bemærkninger i anledning af nogle fremstillinger af forholdene indenfor flyvevåbnet, der har stået i et dagblad, „Nationaltidende“, hvis redaktion jeg har medansvar for, og jeg skal derfor gøre nogle bemærkninger i den anledning. Jeg havde egentlig troet, at når den højtærede forsvarsminister her ville svinge pisken over pressens indstilling overfor flyvevåbnet, ville han i særlig grad have taget fat på den socialdemokratiske provinspresse, der i hvert fald i een ledende artikel har givet en absolut mærkværdig udlægning af den højtærede forsvarsministers redegørelse vedrørende flyvevåbnets ledelse, således at man skulle tro, at det kun var en medlidenhedshandling fra den højtærede forsvarsministers side, at den nuværende chef for flyvevåbnet kom til at fortsætte. Jeg forstod nu på den højtærede forsvarsministers redegørelse, at han fortsat mener som i sin oprindelige redegørelse, at man ikke kan laste flyvevåbnets

[Poul Møller.]

chef for de fejl og mangler, der har vist sig under opbygningsperioden 1949—50.

Dernæst skal jeg gøre nogle bemærkninger om udtalelserne til de kritiserende blade af andre partier end det socialdemokratiske parti. Jeg vil dele det i tre grupper: det faktiske, bedømmelsen og endelig berettigelsen af at skrive disse ting.

Man kan forlange af et blad, at de meddelelser, det giver, er faktisk rigtige. Den højtærede forsvarsminister mente, at det var en falsk fremstilling, der var givet af disse ting. Jeg mener det ikke; jeg tror i og for sig også, at det blev bekræftet gennem den højtærede forsvarsministers tale, at det i det store og hele har været rigtigt, hvad der har stået i dagspressen om de canadiske flyvemaskiner, om den midlertidige forholdsordre, om piloternes afgang og om kommandobunkers i Vedbæk.

Dernæst kan man naturligvis være uenig om bedømmelsen af disse fakta, om man kan laste den højtærede forsvarsminister derfor eller måske med større ret kan laste andre personer indenfor det pågældende ministerium eller måske personer, der tidligere har været ansvarlige for det pågældende ministerium. Her forstår jeg, at den højtærede forsvarsminister er uenig med mig, og det kommer vel ikke overraskende. Jeg tager naturligvis den højtærede ministers bemærkninger til efterretning og vil meget gerne sørge for, at den højtærede forsvarsministers redegørelse på dette område bliver forelagt de læsere, der har haft adgang til at læse de meddelelser, vi har skrevet om sagen.

Må jeg så til slut sige om det tredje problem, nemlig spørgsmålet om pressens berettigelse til overhovedet at drøfte disse emner, at jeg forstod på den højtærede forsvarsminister, at han i sin slutningstale advarede meget stærkt imod at skabe uro om flyvevåbnet ved fortsat presseskriveri. Jeg tror, at det stort set må overlades til pressen at bedømme, hvornår flyvevåbnet giver anledning til uro, og hvornår det ikke giver anledning til uro, og jeg tror, at den højtærede forsvarsminister som gammel tjener i journalistikken vil være enig med mig heri. Man kan se forskelligt på, hvornår det er berettiget at bringe meddelelser i pressen, og hvornår det ikke er berettiget, det må

overlades til den enkelte redaktørs ansvar. Efter erfaringerne fra 1930'erne op til den 9. april 1940 har man senere på mange redaktioner beklaget, at man ikke skrev noget mere om disse forhold, for at befolkningen kunne blive klar over, hvordan de lå. Derfor må hver enkelt redaktion — og jeg for mit vedkommende — tage sit ansvar for de oplysninger, der kommer til at stå i et blad; sit ansvar for, hvorvidt man bør skrive dem eller ikke; men i det store og hele må det afgørende være, at befolkningen, hvis ikke tungtvejende grunde taler imod det, får oplysninger om offentlige forhold.

Udenrigsministeren (H. C. Hansen): De replikker, som nu er givet i anden omgang, kan ikke, såvidt jeg kan se, give mig anledning til at forlænge denne meningsudveksling eller denne gensidige fremhævelse af synspunkter omkring den udenrigspolitiske situation.

Jeg føler blot trang til at gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Jeg fandt, at jeg havde ret til at svare det ærede medlem, som jeg gjorde, efter den måde, hvorpå det ærede medlem lagde op. Men vore temperamenter kan jo være vidt forskellige; jeg forstår, det ærede medlem mener, at de er det. Det ærede medlem fremhævede som en af mine ubehagelige egenskaber, at jeg havde lyst til at give andre karakter. Jeg synes, at den bemærkning havde stået godt, hvis ikke det ærede medlem var fulgt efter og havde givet mig karakter, hvis han ikke umiddelbart efter havde fortalt mig, hvilke dårlige egenskaber jeg på enkelte punkter havde; det ærede medlem havde aldrig gjort noget tilsvarende og ville heller aldrig gøre det. Jeg skal ikke minde om fortidige bemærkninger; men jeg erindrer, at det ærede medlem en gang imellem har sagt om det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at han var en mand, som altid følte sig selvbestaltet i henseende til at have visse moralske synspunkter o. lign. Det er en slags karaktergivning, ærede medlem. Lad det nu være, men hvis det ærede medlem vil karakterisere en halv times redegørelse her i en — må jeg have lov at sige — tilfældig situation, sådan som han gjorde, hvis han vil betegne den som et uegnet grundlag for en debat her i tinget og med vege og vage historier, må det

[Udenrigsministeren.]

ærede medlem tilgive mig, at jeg har så meget temperament, at jeg bliver så gal i hovedet, at jeg giver det ærede medlem det svar, jeg synes han fortjener.

Dernæst vil jeg blot sige om Indokina, at hvis det ærede medlem vil citere, hvad jeg sagde, skal det ærede medlem ikke citere i udpluk. Baggrunden for oplægget den dag var, at det viste sig, at de kommunistiske styrker havde taget hatten af for tapperheden hos de folk, som jeg havde taget hatten af for. Jeg sagde i den forbindelse — det ærede medlem kender måske måden, hvorpå man en gang imellem siger en ting fra talerstolen her — at tilsyneladende var der ikke stor forskel på det, vi havde sagt. Jeg sagde dernæst, at det, der for mig var hovedpunktet i den korte udtalelse i Indokinareolutionen, var, at man håbede, at der kom et resultat ud af forhandlingerne i Genève, og det samme gik jeg ud fra at kommunisterne mente. Det er nu ikke muligt for det ærede medlem at kombinere synspunkterne, det tjener ikke noget formål, og det kan ikke nytte, vi forsøger på det. Det ærede medlem kender vore standpunkter, som de har været, og vort standpunkt, som det er, og der er ingen grund til, at vi tramper rundt i den sag mere end højst nødvendigt, som det ærede medlem har tilbøjelighed til.

Til slut må jeg måske sige, at det forekommer mig, at der intet er rokket ved den grundbetragtning, som er dette høje tings — måske bortset fra et enkelt parti — nemlig at vi alle med den største opmærksomhed må følge de internationale forhandlinger, som foregår, og at vi alle må ønske, at der ud af dem kommer en mulighed for afspænding, for ingen af os ønsker nogen anden udvikling end afspændingens; det bør i alt fald være den samlende bemærkning, der slutter debatten.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): Jeg er jo gammel pressemand, og det kunne derfor ikke falde mig ind med de bemærkninger, jeg fremsatte i min redegørelse, at tilstræbe og opfordre til nogen censurering af fri meningsudveksling i pressen. Netop fordi jeg er udpræget tilhænger af fri meningsudveksling i pressen, har jeg bl. a. stillet mig afvisende overfor „National-

tidende“s forsøg på at korrekse fri meningsudveksling i den socialdemokratiske provinspresse. Hvad jeg mener om flyvevåbnets forhold, har jeg meddelt i to redegørelser, som er blevet til i forhandling med chefen for flyvevåbnet og den militære forsvarschef, og i den redegørelse, som jeg har givet her i dag. Men jeg har anmodet om, at de oplysninger, man giver vedrørende forsvarrets forhold, derunder flyvevåbnets forhold, og som skal danne grundlag for kritik, er tilvejebragt på en sådan måde, at de er holdbare.

Det, som jeg har bebrejdet det ærede medlem hr. Poul Møller, der har medansvaret for „Nationaltidende“, og andre konservative aviser, er, at de har fremsat kritik på grundlag af fuldkommen uholdbare påstande, og hvad det ærede medlem hr. Poul Møller har sagt i dag, har ikke på noget punkt kunnet afkræfte, at den kritik, der har været fremført overfor mig i den senere tid for min behandling af flyvevåbnets anliggender, i enhver henseende har savnet et holdbart grundlag. Man har påstået, at mine dispositioner var årsag til, at piloterne fra flyvevåbnet søgte over til SAS. Hvis man har læst „Information“ for i aftes, vil man dør have kunnet læse, at de flyvere, der er tale om, og som har ønsket at gå fra flyvevåbnet til SAS, nedlægger en energisk protest imod, at de skulle have haft de motiver, som bl. a. „Nationaltidende“ har tillagt dem. Dør har vi de folks egne ord, som det drejer sig om, for, at det er en fordrejet fremstilling, man har bragt.

Vedrørende det andet punkt, drøftelserne om de midlertidige bestemmelser for flyvevåbnet vedrørende overflyvning, har jeg ikke meget at føje til den redegørelse, som jeg har givet i dag, men når „Nationaltidende“ har gjort forsøg på at fremstille det, som om jeg var en løgnhals, der forsøgte at rende fra mit ansvar, kan jeg dertil svare tilbage, at det rigtige med hensyn til hele denne sag er, at da jeg fik sagen forelagt i oktober — det er rigtigt, jeg fik den forelagt i oktober — så var den ikke så langt fremme, at afgørelse kunne træffes. Det er, hvad de undersøgelser, som forsvarsministeriets embedsmænd på min opfordring har foretaget, er kommet til, men i så henseende har det ærede medlem og „Nationaltidende“ under sagen ikke haft brug for departe-

[Forsvarsministeren.]

mentschefen som kronvidne. Det ærede medlem kunne med største lethed have fået oplysninger om, hvorledes hele forholdet lå, men det har det ærede medlem ikke tilstræbt.

Må jeg endelig sige, at de påstande, som „Nationaltidende“ og andre konservative aviser har fremsat vedrørende de canadiske jetjagere, aldeles ikke har taget hensyn til den pilotmangel, vi — som jeg har oplyst i dag — har her i landet, og som naturligvis i væsentlig grad må øve indflydelse på de overvejelser, der foregår.

(Kort bemærkning).

Alsing Andersen: Med hensyn til den danske befolknings bedømmelse af NATOs politik og dansk udenrigspolitik iøvrigt skal jeg nøjes med overfor det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre) at henvise til resultaterne af de politiske valg, der fandt sted i Danmark i fjor. Jeg tror, det er det bedste barometer for, hvordan befolkningen bedømmer den politik, der føres.

Det ærede medlem hr. Fuglsang, der stadig forsøger at reducere mine oplysninger til nogle tossede rygter, som man ikke skal tage hensyn til, vil jeg gerne — hvad jeg ikke fik tid til før, fordi taletiden var udløbet — oplyse om, at det er oplysninger, der stammer fra den vesttyske forbundsregerings presse- og informationskontors bulletin af 26. november 1953. Det er et officielt dokument, som er kendt alle vegne; det har aldrig været dementeret, heller ikke fra sovjet-russisk side, og derfor vil det ærede medlem hr. Fuglsang heller ikke kunne dementere det her i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til beslutning af folketinget (om frigivelse af importen af sagomel). [Af Oluf Pedersen].

(Forslaget til beslutning findes i tillæg A. sp. 3265; fremsættelsen findes i tidenden sp. 5216).

Forslaget sattes til forhandling.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Det ærede medlem hr. Oluf Pedersen har rejst spørgsmål om frigivelse af sagomel, og sagen har allerede været drøftet ganske kort her i tinget. Jeg vil gerne fremhæve, som jeg sagde det sidst, at kartoffelmelsordningen hviler på en ordning, der blev truffet i en for landbruget vanskelig tid, i 1933, og må ses som et led i de forskellige kriseordninger, der dengang blev truffet. I det bind af tidenden, som jeg har gennembladet i denne anledning, finder jeg her sammen med denne ordning kriseforanstaltninger for husmænd samt oprettelse af en krisefond, og ordningen må sikkert ses i sammenhæng hermed. Jeg indrømmer, at der i dag ikke er megen anledning til at foretage kriseforanstaltninger for landbruget, og man kunne måske derfor se på, om der skulle være grund til at tage fat på noget i den ordning, der i øjeblikket gælder for kartoffelmelet.

Da ordningen i sin tid blev vedtaget, blev den vedtaget af partierne med undertagelse af det parti, det ærede medlem repræsenterer, og såfremt folketingets partier i dag skulle være kommet til den overbevisning, at en afvikling er på sin plads, er jeg naturligvis helt parat til at drøfte en sådan afvikling. Jeg vil gerne understrege, at hele problemet ikke er så farlig stort. Der har indenfor ordningen i det sidste år været leveret 1½ million søkke kartofler, og disse kartofler er avlet i de egne i landet, der betegnes som de særlig magre; derfor har sagen en social side.

Med hensyn til kartoffelmelet iøvrigt kan jeg tænke mig, at det ærede medlem finder det ganske hyggeligt at drille mig lidt med en sådan sag på baggrund af min tidligere stilling i forbrugerrådet. Jeg personlig vil gerne have sagomel blandet i kartoffelmel i min husholdning. Forleden deltog jeg i et stort husmoderstævne på Nyborg Strand, og da der skulle være diskussion bagefter, tænkte jeg, at man nok ville tage fat på dette spørgsmål. Der var også ganske rigtigt en af repræsentanterne, der stod op og talte om dette spørgsmål, men så føjede hun til: jeg vil gerne takke ministeren for det standpunkt, hun har taget, for vi kan sandelig godt bruge kartoffelmel! Det kan altså de dygtige husmødre; de mindre dygtige vil gerne have lidt sagomel.